

İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
31 OCAK 2019 AYLIK TOPLANTISI

OTURUM BAŞKANI : Bayram TURANÇİFTÇİ
Yönetim Kurulu Üyesi

KONUŞMACILAR : Prof Dr. Tekin AKGEYİK
Yeminli Mali Müşavir

Dilek YUMRUTAŞ
Avukat

Kamber KAYA
Yeminli Mali Müşavir

KONU :“Devlet Tarafından Verilen Teşvikler ve SGK Teşviki İle Arabuluculuk Müessesesi ve Türkiye’deki Uygulamaları”

TARİH : 31 Ocak 2019 14.00 - 18.00

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Sayın Başkanım, değerli meslektaşlarım, 2019 yılının ilk aylık toplantısına hoşgeldiniz, şahsım ve Yönetim Kurulu adına hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Ayrıca, 2019 yılının hepimiz için sağlık, mutluluk, ülkemize refah ve bol kazançlı bir yıl olmasını temenni ediyorum. Bu anlamda 2019’un ilk toplantısında devletin bizlere vermiş olduğu, daha doğrusu şirketlerimize tanıdığı teşvikler, vergi teşvikleri, sigorta teşvikleri ve Türkiye’de ilk defa 2012 yılında yürürlüğe giren ve gündemimizi de sürekli işgal etmekle birlikte, çok da yabancı olmadığı bir konuda, arabuluculuk müessesesinin Türkiye’de uygulamasına ilişkin olarak da bizleri avukat arkadaşımız sayın Dilek YUMRUTAŞ bilgilendirecek.

Diğer taraftan “devlet teşvikleri” ile ilgili olarak da Teşvik Uygulama Genel Müdürünü buraya davet etmek istedik. Ancak, Bakanlığın taşınması nedeniyle bir sonraki toplantıda gelmek kayıt ve şartıyla erteledi. Onun yerine de bugün arkadaşımız Sayın Kamber KAYA teşviklerle ilgili bize sunumunu yapacak.

Diğer bir konu da “sigorta teşvikleri”, hem gündemde olup, yeni düzenlemeler de arka arkaya sürekli çıkıyor. Bununla ilgili olarak da sayın hocam Prof. Dr. Tekin AKGEYİK bizleri bilgilendirecekler.

Şimdi Oda Başkanımız Sayın Vehbi KARABIYIK, 2019 yılıyla ilgili olarak sizlere belki açılış konuşması yapabilir düşüncesiyle kendisine söz veriyorum, buyurun Sayın Başkanım.

İSTANBUL YMM ODASI BAŞKANI VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli Yeminli Mali Müşavirler hepiniz hoşgeldiniz, hepinizi saygılarımla selamlıyorum. 2019 fena başlamadı, inşallah çok daha iyi olur. Geçen yıl, daha evvelki yıl maalesef mesleğimiz açısından hiçbir ilerleme yapamadık, merhale kaybettik. Mesela sekiz af çıktı, hiçbir gelişme yapamadık. Bizim ilerlediğimiz birçok konuda adım atılacaktı, siyasi konjonktür nedeniyle belki de veya Türkiye'nin ekonomik durumu nedeniyle sıra bize gelmedi. Şimdi ama bu yıl daha umutluyuz, öyle de olması gerekir, her zaman umudumuzu taşıyoruz. Çeşitli aşamalarda yaptığımız ilişkilerde iyi işaretler görüyoruz, bunun detayını şimdi size anlatmam zor, ama elimizden geldiğince her konuda Yeminli Mali Müşavirliğin devlet için çok mühim bir unsur olduğunu, bunun beslenmesi gerektiğini, anlatmaya çalışıyoruz. Bir takım olumlu işaretler aldık ama bu olumlu işaretler “tamam size şunu vereceğiz” değil, biliyorsunuz. Bu olana kadar da elimizden gelen her türlü gayreti gösteriyoruz.

Size birkaç haber vermek isterim bu yeni yılla ilgili. En güzel haber, bir kere seçim var biliyorsunuz Mayıs ayında. Haziran ayına sarkması zor, genellikle Haziran ayında yapardık. Ama Haziran ayının ilk haftası biliyorsunuz bayrama geliyor. Bayramda genel kurul olmaz. Ondan sonra da çok geç oluyor. Büyük ihtimalle bunu Mayıs ayı içerisinde yapmayı düşünüyoruz. Mayıs ayında tabii Ramazan, onu da düşünmemiz lazım, belki başlarında yaparız. Sizlerin de uygun göreceği bir şekilde inşallah Genel Kurulumuzu tamamlayacağız.

Bu Genel Kurulda sizlere bütün parasal detayları tek tek açıklarız. Ama sanıyorum Genel Kurula kalmadan, önümüzdeki bir, iki hafta içinde inşallah gayrimenkulümüzü alıyoruz. Sizin bize bir dönem önceki Genel Kurulda verdiğiniz yetkiye dayanarak. Çok araştırdık, hem Yeminli Mali Müşavir genel olarak böyledir. Hep hani bürokrasiyi eleştiririz ama hepimiz de biliyorsunuz devlet gibi böyle ağır hareket etme, var. Ben de var mesela! Bir türlü ar mudun

sapı, üzümün çöpi beğenemedik. Kaç aydır uğraşıyoruz. Valla şükürler olsun, beğenmedikçe kazandık. Fiyatlar daha da düştü. Daha da böyle uygun gayrimenkuller çıktı. Birçoğu bize uygun değildi. Bir tanesine karar verdik, çok uygun. Maslak'ta, Maslak İş Merkezi, iki katı kurum gibi bir uluslararası şirketten satın alacağız. Çok iyi anlaştık ve bize çok büyük imkânlar sundular. Biliyorsunuz paramızın miktarı o kadar kuvvetli değil, şimdi toplayacak halimiz de yok. Böyle bir şey de düşünmüyoruz zaten. Kendi imkânlarımız, sizden bugüne kadar aldığımız paralarla bunu halledebileceğimizi gördük ve şimdi artık almak üzereyiz. Bugün yarın inşallah artık Odamızın çok güzel, size detaylarını daha sonra veririz, bir gayrimenkulü olacak.

Bunun için bizim aidatları toplamamız gerekiyor. Biliyorsunuz, büyük bir tartışma geçti. Büyük bir kaos yaşandı. Hukuk bir karar verdi, işte “nisbi aidat alamazsınız” denildi. Fakat hukukçular dediler ki, “hayır bu eksik”, o yönetmelik, bu yönetmelik ve işte “siz alabilirsiniz” dediler. Bir kaos içinde, biz de tahakkuk ettirmedik geçen sene. Fazla üzerine de gitmedik. Ama en son bir, iki hukuki gelişme oldu. Bir savcılık kararı oldu. Bizim devam eden bir davamız var, o uzadı. Dolayısıyla bizim hukuk görüşü ağır bastı. Hukuk görüşü diyor ki, “şu anda görüldüğü gibi size verilen kararlara göre zaten aidatları almanız gerekir”. Valla yapacak bir şey yok değerli arkadaşlar. Bu durumda bizim ya diğer gelirlerimizi artırmamız, ya bu nisbi aidatların alımına devam etmemiz lazımdı. Biz de bunu şimdiye kadar biraz yumuşatmıştık, ama aynı şeye devam edeceğiz, yani bu nisbi aidatlara. Zaten adalet gereği de böyle olması lazım. Çok teşekkür ediyorum, üyelerimizin büyük kısmı da ödediler.

Zaten öyle olunca, aşağı yukarı ilave bir maliyete gerek kalmadan bu aldığımız binanın geri kalan kısmını da ödeyecek duruma geliyoruz.

İki tane faaliyetimiz olacak. Sinan ARSLAN ve Mustafa KARSAVURAN beyler buradalar mı? İkisi de yok galiba, vekilleri burada, sağolun çok güzel.

Efendim şimdi Mart 15'inde Türk Sanat Müziği, neredeydi? Mustafa Kemal Merkezi'nde. Nisan'ın 13'ünde de Türk Halk Müziği. Türk halk müziğinin içinde zeybek ekibi de var. Efendim kendi imkânlarımızla, sağolsun değerli arkadaşlarımız hakikaten benim hayran olacağım şekilde çalışıyorlar. Ben hep “geleceğim, geleceğim” diyorum, bir tanesine bile gidemedim, kalbim onlarla beraber. Güzel hazırlık yaptılar, inşallah bu Genel Kuruldan önce hep beraber bu güzel müziği, bu güzel dinletiyi dinleriz, hep beraber eğleniriz.

Bunun dışında Odamızda bir denetleme gerçekleşti. Üç, beş yıl önce olmuştu, şimdi bir daha oldu. Bu denetleme sonucunda tabii bir takım eleştiriler de var, gerek Odamız hakkında, gerekse üyelerimiz hakkında. Yönetim Kurulu olarak sağ olsun bu işle Başkan Yardımcımız Nadi Bey çok didik didik inceliyor, size

mümkün olduğu kadar az müracaat ederek, buna cevap vermeye çalışacağız. Bir kısmı hakikaten zaten yanlış bilgilerin bir kısmı, bir kısmını ama sizlere müracaat etmemiz lazım. Mesela “hem SGK’lı, hem yeminli nasıl oldun” gibi. Bazılarına zaten sormuştuk. Sizden bilgi almadan bunlara cevap verme şansımız yok maalesef, doğrusu da bu. Oda olarak resen hareket edecek durumumuz yok. Bizdeki bilgileri elden geldiğince değerlendirmeye çalışıyoruz. Mümkün olduğu kadar bir yere varmaya çalışıyoruz, varamadığımız an size müracaat ediyoruz.

İki önemli faaliyetimiz devam ediyor. Bunlardan bir tanesi, size çok müteşekkirimiz, birçok arkadaşımız “YMM Beklenti Anketi”ne çok sağ olun cevap veriyor ve şu anda artık YMM Beklenti Endeksini Türkiye ile paylaşma şansındayız. Bunu yapmadık bugüne kadar, ne olur, ne olmaz diye sağlam yapmaya çalıştık “acaba doğru mu” diye, hepsi doğru çıktı. Yani bu beklenti endeksini biliyorsunuz İstanbul Ticaret Üniversitesi’yle birlikte yapıyoruz. Sizlerden aldığımız tahminleri ki çok basit tahminler, ille bilimsel olması gerekmiyor ama hakikaten hocalarımıza müteşekkirimiz. Bakın çok değerli bilgiler çıkıyor, sizlerden gelen o tahminler aşağı yukarı önümüzdeki üç ayı, önümüzdeki altı ayı hep doğru tahmin ettiniz. Son 1,5 yıldır bunu denedik. Şimdi 2019’un ilk üç ve ikinci üç ayını sorduk. Henüz devam ediyor üniversitede, çıkacak ve bunu 07 Mart’ta eğer bir değişiklik olmazsa ekonomi paneli yapacağız. Burada mı, başka bir yerde mi bilmiyorum. Basını da çağırılmayı düşünüyoruz. Daha sonra da bir televizyon programında açıklamayı düşünüyorum yapılabilirse bunlar. Biz İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası önümüzdeki üç ayda ekonominin gidişatını tahmin ediyoruz. Önümüzdeki üç ayda ekonominin büyüyeceğini tahmin ediyoruz. artık açıklayacağız. Umarız Türkiye’deki bütün ekonomik birimler de bundan yararlanır.

Bir diğer nokta, çok büyük bir projeye kalkıştık. Biliyorsunuz bizim en büyük sorunumuz Yeminli Mali Müşavirlerin, bu topluma ve devlete olan katkısını ispatlamak. Aslında benim şahsi kanaatime göre, görmek isteyen görür, bunu ispatlamaya gerek yok. O kadar basit ki, hep anlattığım şekilde. Bizim Türkiye’de verginin doğru beyan edilmesini istememiz, çalışmamız, bunun için uğraşmamız, artık bunları ispata gerek yok. Yani bir matrah farkıyla yeminli yan yana olamıyor, bünyeye uymuyor. Hangi Yeminli Mali Müşavir şirketinin incelenip de geriye dönük matrah farkı bulunmasını isteyebilir. Yani “bunu başarıyor” demiyorum, başka bir konu, sadece bizim konumuz değil. Burada bir siyaset var, devlet var, iş alemi var, bir sürü kurumlar var, diğer odalar var, medya var. Bunun hepsinin bize yıkılması doğru değil. Ama bu çok net bir model, Yeminli Mali Müşavirin tasdik ettiği dönemde, sonra herhangi bir şekilde matrah farkı çıkarsa, bunu Yeminli Mali Müşavire yüklemek mümkün değil. YMM nin kamuya yararlı olduğunu ispat etmek zorundayız. Bulabildiğimiz şey şu; Şimdi bunu sayıya dökme işi yok. Yani bana sorsalar, deseler ki “sen vergiye ne kattın”, benim mükellefim 500 bin lira kaçırıyordu ben engelledim” nasıl söyleyeceksin? Böyle bir şansın yok ki. Veya “amortismanı yanlış yapıyordu, ben düzelttim” nasıl ispat edeyim, bunu kayıt da

edemeyiz, şansımız yok maalesef. Ama bir şekilde de bizim olumlu olduğumuz da net.

Bulabildiğimiz şey şu oldu değerli arkadaşlar; Diyoruz ki “kardeşim bizden mükellef memnun, böyle olmasa, memnun olmasa, bağımsız denetim mecbur olduğu halde 5 – 6 bin tane yapılıyor, bizim tam tasdik ihtiyari olduğumuz halde 35 bin tane yapılıyor”. Bizden hoşlandığı, bu aldığı hizmete göre ücreti uyumlu gördüğü belli iş âlemi için, biz bunu söylüyoruz hep ama bir yerlere de gitmiyor.

O nedenle bir anket başlattık. Çok ilerledi. Sekiz YMM Odası birlikte yapıyoruz, finansmanını da birlikte yapıyoruz. Üye sayısına göre. İstanbul Üniversitesi’yle birlikte başlattık. İstanbul Üniversitesi Ekonomi Bölümü, hakikaten çok değerli hocalarımız var. İstanbul Üniversitesi Uygulama Araştırma Merkezi’yle sözleşme yaptık. Bir anket şirketiyle anlaştık ve ilk aşamada onların sayıları işte 500 tane 1000 tane yeminli, 500 tane mükellef nezdinde, direkt o anket şirketleri yüz yüze anket yapıyorlar. Yani elemanlarını gönderiyorlar öğrencileri, belli sorular var 50–60 tane, yüz yüze yapıyorlar.

Bunun Yeminli bölümü kolay geçti. Fakat mükellef bölümü zor oluyor. Orada yardımınıza ihtiyacımız var. Bilmiyorum size geldi mi, aradılar mı, ya da geliyor. Onun da nedeni şu; Biz istiyoruz ki, bu tam bilimsel bir araştırma olsun. Bunun sonucunda parayı ödeyen bizim hakkımızdaki fikrini beyan etsin. Söylesin yani, biz atıyoruz, tutuyoruz, “mükellef bizden memnun”, ama belki memnun değildir, ama maalesef mükellefi yakalamak kolay olmuyor, muhasebe müdürü, finansman müdürü kolay, mükellefi yakalamak kolay olmuyor. Ben de ısrarla hocalara “hayır, mükellefi bulacaksınız”. Şimdi tamam, biz meslektaşımızı biliyoruz, mükellefle muhatap oluyor mu, bu konuda biraz daha uğraşacağız. Sizlerin yardımına ihtiyacımız var. Sizleri belki zora koşuyoruz, ama hiç olmazsa mükellef patronun kendisi olmuyorsa bile, operasyondan birilerinin olmasında fayda var. Yani parayı ödeyen olsun mümkün olduğu kadar. Bu nedenle biraz gecikiyor. Ama inşallah bu da yakında bir sonuca ulaşacak. Bizim elimizde bir rapor olacak. Bunu biz devlette de yapmayı isterdik. SMMM camiasında da yapmayı isterdik. Başka kesimlerde de yapmayı isterdik. Yani böyle büyük bir anket şeklinde yapmayı isterdik, ama boyutumuzu aştı. Bu bile zaten çok büyük bir bütçe, onları belki ilerde modüler olarak yaparız, diğerlerine de başvururuz, ama eksik kalmasın diye hiç olmazsa bizim ana paydaşlarımıza öğrenciler değil de, hocalar randevu alıyorlar, gidiyorlar. Yani çoğunu da başarıyla yaptılar. Gelir İdaresi’ni, buradaki yerel Gelir İdaresi, Ankara’daki Denetleme Kurulu’na, Sayıştay Başkanı’na, KGK Başkanı’na bizzat gittiler üç hoca ve bize de sonuçlarını söylemediler, istemiyoruz da, 45 dakika, bir saat yüz yüze görüştüler, meslek hakkında görüşlerini aldılar.

Şimdi bunları bize daha sonra bir bilimsel rapor olarak sunacaklar. Bir arkadaşımız vardı biliyorsunuz, “Yeminli Mali Müşavirin bir hikâyesi olmalı” diyordu, bunu

yapmaya çalışıyoruz. Yani önce bulunduğumuz yeri tespit etmemiz lazım. Toplum bizi ne olarak görüyor? Neredeyiz? Yeminli Mali Müşavirlik 25 yılda nereye geldi? Bunu elden geldiğince tespit etmemiz lazım. Daha sonrada bizim öneri yapmamız lazım.

Bir de bir faaliyetimiz daha var, onu da söyleyeyim, o da başladı. Bizim Türk Vergi Sistemi, Türk Mali Sistemi hakkında Türkiye’de hakikaten anlamlı öneride bulunacak bir yapımız var. İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Türkiye adına en iyi sözü söyleyecek bilgi ve birikime sahip. Fakat bu öyle kolay bir konu değil, yani sistemin yanlış olduğunu biliyoruz, toplantılar başladı. Şimdi bu toplantıların sonucunda dört, beş tane öneri çıkabildi. Bunun bir tanesi, sistemin tamamen değişmesi, bir tanesi, sistemin bazı yerlerinin iyileştirilmesi, bir tanesi, sistemin köklü değişikliklere uğraması gibi böyle üç, beş tane kalem var. Bunları yapmaya çalışıyoruz, bilimsel hale getireceğiz, daha da ilerleteceğiz. Ama tabii çok mühim bir nokta var. Bir şeyi söylemek yeterli değil arkadaşlar biliyorsunuz, bunu yapmak lazım. Yani söylersiniz “burası yanlış, burası doğru”, tamam herkes söylüyor zaten. Bunu öyle bir şey yapmak lazım ki, ben olsaydım bunu nasıl bulacaktım. Toplumun desteğini almak şart, yani işadammın, siyasetin, hükümetin, hatta halkın. Aksine yapamazsın, demokrasinin güzel tarafı bu. Yani bu baskı gruplarının eğer önceden gücünü hissetmezseniz, ona uygun bir reçete sunmazsanız yani yapamıyorsunuz kadük oluyor, bu da çok zor bir şey. Yani 200 yıllık bir sorun, hani 1700’den beri maalesef Türkiye’de iyi bir vergi sistemi yok, iyi bir vergi toplamacılığı yok, iki kere iki dört.

Yeminli Mali Müşavirler daha önce de bahsetmişim, kilit noktadır. Eğer bu konuda bir siyasi irade olursa, size çok ihtiyaç var. Çünkü buradaki en büyük direnç mükelleflerden geliyor, “kayıt dışını, kayıt içine almam” der, en büyük direnç mükelleflerden gelecektir. Böyle bir durumda devlet eğer bunu düzenlemeye kalkarsa, nitekim işte KGK’da olduğu gibi, mecbur etti biliyorsunuz. Sopa vuruyorsun olmuyor. Bu böyle sopayla olacak bir iş değil, ekonomik ve sosyal bir konu. Bu konuda Yeminli Mali Müşavirin şansı çok fazla, hep söylediğimiz gibi belki bir geçiş döneminde bize bir şans tanırılsa, ama arkamızda da dururlarsa, buna yeminli memnun olur. Yeminli matrah farkı çıkmasın diye zaten uğraşılıyor. Hep birlikte eğer iş âleminin de kabul edeceği, olur mu, olmaz mı, bilmiyorum. Tekrar ediyorum, ömrümüz yeter mi bilmiyorum. Yeni gelen arkadaşlar hiç olmazsa bunu bayrak edinmiştir ama Türkiye’nin başka şansı yok. Yani Güney Kore olmak için bunu yapmak zorunda Türkiye. Bunu da vergi almak için değil, dikkat edin sistem olarak yapmak zorunda. İş âleminin maalesef böyle bir durumu yok. Belki devletle bizim aracılığımızla el sıkışırlar, hiç olmazsa Türkiye artık çağdaş bir sisteme, “sistem” diyorum bakın “vergi” değil, önemli olan “mali sistem”, hesabını kitabını bilen, vergi sonradan geliyor zaten otomatikman, doğru dürüst yapılırsa hesaplar bir sorun çıkmıyor, her şey kayıt içine giriyor. Son faaliyetimiz de bu. Bu konuda her türlü ilişkilerimizi kurduk. Tüm

yetkili mercilerle görüşmelerimizi yaptık. Herkes bekliyor tabii, ama bu konuda olumlu cevaplar da aldık. İşadamlarıyla henüz daha bir birliktelik sağlayamadık, ama onların peşindeyiz. Çünkü onlar olmazsa bu iş olmaz. Akademisyenlerle ilişki içindeyiz. Çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. Bütün bunların sonuçlarını da sizlerle paylaşacağız.

Efendim benimki maalesef panelden daha uzun oldu. Bana söz vermekle pekiyi etmedin. Kusura bakmayın, sürçülisan ettimse af edin, ama sizlerle bunu paylaşmak istedim.

Efendim bu çok güzel bir toplantı olacak. Çünkü biz genellikle vergiye gittik, ama sayın hocam bu konuda biliyorsunuz çalışma yaptı, konusunda Türkiye’de önemli isimlerden biri.

Hanımfendiyi ben de yeni tanıdım, ama arabuluculuk konusunda bize ekmek kapısı açabilir, lütfen onu da bir dinleyelim.

Öbürü de öyle, çünkü işletmeler hep soruyorlar, ihtiyaçları, beceremiyoruz. Teşvik konusunda da, belki Teşvik Uygulama Teşkilatından idarecinin gelmemesi, bir sonraya ertelemesi bizim için şans oldu. Çünkü Kamber Bey bizim tam ihtiyaçlarımızı söyleyecekler.

Efendim, panelin başarılı olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum, hepinize tekrar tekrar hoşgeldiniz diyorum, sağ olun.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım. Şimdi panelimizi iki bölümde gerçekleştireceğiz. Birinci bölümde arkadaşlarımız sunumlarını yapacak. Bir 15 – 20 dakika ara vereceğiz. İkinci bölümde de soru soracak veya katkı yapmak isteyen arkadaşlarımıza söz vereceğiz.

Şimdi ilk sözü bayan olması nedeniyle Sayın Dilek YUMRUTAŞ hanıma verelim. Dilek hanım hem kendinizi tanıtmış olursunuz, süreniz de 20 – 25 dakikayı geçmesin, buyurun.

Av. DİLEK YUMRUTAŞ

Hepinize merhaba. Dilek YUMRUTAŞ ben. Arabulucu ve avukatım. 22 yıldır avukatlık mesleğini sürdürüyorum. Beş yıldan bu yana da arabuluculuk mesleğini sürdürüyorum. Aynı zamanda yine arabuluculuk çalışma, çözüm, psikoloji ve iletişim alanında ve hukuka yönelik alanlarda yaklaşık sekiz, on üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışıyorum.

Ülkemizde 2013 yılından bu yana arabuluculuk yürürlükte. 2012 tarihinde kabul edilen yasa, 2013 yılında yürürlüğe girdi. Ve bizler o tarihten bu yana arabuluculuk faaliyetini gerçekleştiriyoruz. İlk defa 01 Ocak 2018 tarihinde işçi işveren uyuşmazlıklarında dava şartı olarak uygulanmaya başlandı. Öncesinde arabuluculuğun esası ihtiyarilikti. İhtiyari arabuluculuk 2018 yılına kadar tüm alanlarda sürdürüldü. 2018 Ocak itibariyle işçi işveren uyuşmazlıklarında mahkemeye işçi alacakları, tazminatlar ve işe iadelerde dava açmadan önce arabuluculuk yoluna başvurulması esası yasayla benimsendi. İlk defa 01 Ocak 2019 tarihi itibariyle de bir paranın ödenmesine ilişkin alacak ve tazminat uyuşmazlıkları esasına dayalı ticari davalarda arabuluculuk dava şartı olarak benimsendi.

Bakanlığın uygulamasına baktığımızda, ülkemizde arabuluculuğa elverişli olan alanlarda adli yargıdaki iş yükü ve tarafların her şeyden önce kendi uyuşmazlıklarını, kendi aralarında çözebilmeleri mümkün olan durumlarda mahkeme en son çare, “en kötüsü, en iyi mahkeme kararından daha iyidir” düşüncesiyle, bu konunun daha çok alana genişletilerek uygulanmaya başlandığını size belirtebilirim.

Biz tabii ki “burada dava şartı olur mu, olmaz mı” noktasında hukukçular olarak kendi aramızda tartışmalarımız olmakla birlikte, ne olduğunu ve ne şekilde kapsam içerdiğini biraz size aktardıktan sonra, ticari işlerde bu alanda neler yapılacak? Bizi neler bekliyor? Onlara değineceğim.

Yine ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanımıza ve Yönetim Kurulu’na, beni davet ettikleri için. Az önce konuşmalarında da bahsettiler. Acaba bizim nasıl bir fonksiyonumuz olur burada? Size çok büyük iş düşüyor. Şu an mahkemede birçoğunuz bilirkişilik yapıyorsunuz. Ve arabuluculukta özellikle şirketlerin kendi ticari uyuşmazlıklarında kendi kendilerine karar alma süreçlerinde bu çok kolay olmayacağı için, arabuluculuk görüşmelerinde uzman kişiler, bilirkişi incelemesi yaptırmak önemlidir. Arabulucu bir karar da vermez. Ve fakat şirketlerin uzman kişilerle birlikte toplantılara katılmasını çok önemsiyoruz. Ve yine uzman görüşü olarak da, görüşlerini müzakere etmelerini çok önemsiyoruz. İşte bu noktada hem arabuluculuk görüşmelerinde uzman kişisi sıfatınızla, hem de yine uzman olarak bu noktada sunduğunuz mütalaalarla arabuluculuk alanında büyük katkınız olacağını düşünüyoruz biz, yani uzman sıfatlarınızla.

Arabuluculuk her şeyden önce ülkemizde özel hukuk uyuşmazlıklarında tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları alanında uygulanıyor. Ve yabancılık unsuru taşıyanlar da arabuluculuk kapsamında yer alıyor. Az önce ifade ettim, işçi işveren uyuşmazlıklarında, işe iadeler, tazminatlar, alacaklar, arabuluculukla çözülüyor. Ancak, hizmet tespiti, ücret tespiti, eksik prim ödemeleri gibi hususlar

arabuluculuğa elverişli olmayan hususlar, bunlarda mutlaka bir hakim kararı gerektiği için, doğrudan dava konusu edilebiliyor.

Yine arabulucu tarafları bir araya getirip, onların arasında özellikle müzakere teknikleriyle, iletişimi kolaylaştıran, taraflara çözüm üretilmesini sağlayan ve bir çözüm üretmediklerinde onların ihtiyaç ve menfaatleri dairesinde, onlara çözüm sunan, eğitim almış, tarafsız, bağımsız bir üçüncü kişi olarak süreçte yer alıyor.

Bizim ülkemizde arabulucuların % 99'u avukat, geriye kalan % 1'lik bölümde de emekli hakim, savcı ve noterlerimiz yer alıyor. Hukukçuların bu alanda olmasının en büyük sebebi Borçlar Kanunundaki taraf iradesini sakatlayan hallerin meydana gelmemesini sağlayacak şekilde bir arabuluculuk yapılması gerektiğidir. Taraflar haklarını biliyor mu, bilmiyor mu ölçümünü, bir hukukçu ancak yapabiliyor ve burada bunun ölçümünün yapılması mutlak surette ihtiyaç olduğunda taraflara bir uzmana danışmaları, uzman yardımı alınması, toplantıda uzman bulundurulması, bir avukattan hukuki yardım alması noktasında, bir takım önlemlerin de arabulucular tarafından alınması önem kazanıyor.

Şimdi ticari uyuşmazlıklara geçerseniz, 7155 Sayılı Yasa 19 Aralık 2018 tarihinde Resmi Gazetede yayınlandı. İlk maddeleri merkezi icra sistemine ilişkin, ama daha sonra 20'nci maddeden sonraki hükümler, 01 Ocak 2019 itibariyle yürürlüğe giren ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuğu düzenledi. Ve bizim 6325 sayılı hukuk uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunumuzun 18/a maddesi eklenmesi suretiyle, dava şartı arabuluculuğu artık 6325'de de yer verdi.

Burada hemen ikili bir ayrım yapmak istiyorum. Sizlerin bilmesinde de fayda görüyorum. Daha önce 01 Ocak 2018'de 7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunumuzda dava şartı arabuluculuk düzenlenmişti. 6325 Sayılı Yasamızda düzenlenmemiştir. Artık Bakanlığın bu konuların kapsamını genişleteceği mesajını vermesi üzerine, dava şartı arabuluculuk maddesini 6325 Sayılı Arabuluculuk Yasamıza da eklediklerini ifade ediyorum. Dolayısıyla Türk Ticaret Kanununa eklenen 5/a maddesi hükmüne göre, "ticari davalardan konusu paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması dava şartıdır" der ve bu hükmün devamında da arabuluculukta uygulanacak usul ve esaslar Arabuluculuk Kanunumuzun içinde yer aldı. Bu kanun nerede uygulanmayacak? Özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya taraflar arasında tahkim sözleşmesinin bulunduğu hallerde dava şartı arabuluculuğa başvuru zorunlu değil. Taraflar ister hâkime giderler, isterlerse arabuluculuğa giderler. Ancak tahkime gidilmiyorsa, dava açılması düşünülüyorsa, mutlaka öncesinde arabuluculuk yöntemini tüketmeleri gerekiyor.

Burada Ticaret Kanunumuzun 4'üncü maddesinde düzenlenen hükümler uyarınca biz hukukçular olarak burada “mutlak ticari davalar” ve “nisbi ticari davalar” olarak davaları ikiye ayırıyoruz. Dolayısıyla bizim için arabuluculuğun dava şartı olarak kabul edildiğini ifade ettiğimiz konular, mutlak ticari dava ve nisbi ticari dava kapsamına giren alanlar ve Türk Ticaret Kanununun 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında sayılan maddeler.

Bunlara baktığımızda, özellikle diyor ki kanun, “Türk Ticaret Kanununda sayılan hükümler”. Şimdi buradaki davalar ticari dava sayılır. Bu davalar özellikle ticaret hayatına özgülenmişlerdir ve ayrı bir ihtisas gerektirirler.

Şimdi birlikte bakarsak bunlara, hangi konular? Bir, 4'üncü maddenin 1'inci fıkrasında, TTK'da öngörülen hükümler. Türk Ticaret Kanunu altı kitaptan oluşuyor ve bu altı kitapta yer alan bütün hükümlerin kapsadığı konular “ticari dava” kabul ediliyor. Ancak, ticari davalar sadece Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiyor. Borçlar Kanununda düzenlemeler var. Tüketici Kanununda düzenlemeler var. Yine Medeni Kanunumuzda düzenlemeler var. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunumuzda düzenlemeler var. Dolayısıyla çok ciddi ve çok geniş bir alana yaygın bir kapsamda ve şu an arabuluculuk dava şartı konusu olmuş durumda.

Özellikle burada belirli konulara baktığımızda, şirketlerin ticari işletmeden doğan davaları Sulh Hukuk Mahkemelerinde görülüyor. Ancak, bunlar da tabii ki dava şartı arabuluculuk kapsamında yer alıyor.

Yine bunun dışında özellikle, kıymetli evrak hukukuna ilişkin işlemler, cari hesap konularına ilişkin işlemler, sigorta kitabı, TTK'da özellikle düzenlendiği için sigorta şirketlerinin açtığı ve sigorta şirketlerine karşı açılacak tüm alacak ve tazminat davaları, artık dava şartı arabuluculuk kapsamında yer alıyor. Ve kişiler eğer dava şartı arabuluculuğa başvurmadan dava açarlarsa ise, o takdirde mahkeme dava şartı yokluğundan usulden reddine karar veriyor. Usulden ret kararı verilmesinde, tekrar arabulucuya gitmeleri gerekiyor. Ancak, tabii burada bu hata yapılırsa, karşı vekâlet ücreti ödemek zorunda kalıyorlar diğer tarafa, bu bir risk teşkil ediyor bütün şirketler için. O bakımdan, şu an arabuluculuk sistemi üzerinde hangi davaların dava şartı kapsamında yer aldığını Adalet Bakanlığı sistemde bir kodlama yaptı ve bu kapsamda şirketlerin açacağı davalarda, avukatları dava açarken bu uyarıyla karşılaşıyorlar ve dava şartı arabuluculuğa başvurmalarını kolaylaştıran bir işlem oluyor ve hata noktasından da tabii kişileri döndürüyor.

Yalnız burada mutlak ticari davalarda çekişmesiz yargı konusu işler de var. Örneğin; sermaye artırımları, sermaye artırımları arabuluculuk konusu değil takdir edersiniz. Onlar da mutlaka mahkemede tespit davaları, ya da “çekişmesiz yargı işleri” dediğimiz konular yine mahkemelerin konusu olarak yer alıyor. Burada mal

varlığının veya işletmenin devralınmasıyla, işletmenin birleşmesi, şekil değiştirmesinden kaynaklanan davalar. Yine ticari konularda şirketlerin birleşmesi konuları, işte mutlak ticaret davaları alanında, rekabet yasağına ilişkin hükümler, hizmet sözleşmesi sona erdikten sonra yine işçi ve işveren arasındaki haksız rekabet hükümleri, esnaf işletmesi üzerindeki işletmeleri tabii ki biz ticari işletme kabul ediyoruz. Dolayısıyla bizim tamamen ticaret siciline kayıtlı işletmeler bu kapsamda yer alıyor. Esnaf ve Sanatkâr Odası'na kayıtlı esnaf işletmeleri, bu TTK kitabında düzenlenmiş değil. Yine fikir ve sanat eserleri kapsamında fikri sınâî haklar alanındaki tüm arabuluculuğa elverişli konuların da kapsama alındığını belirtmek isterim.

Burada yine Borçlar Kanununun komisyon sözleşmesine ilişkin davalar, menkul eşya, kıymetli evrak alım satım komisyonculuğuna aracılık etmekten kaynaklanan davalar, taşıma işleri komisyonculuğu, yine dava şartları arabuluculuk kapsamında.

Türk Ticaret Kanununda ticari işletme, şirketler, sigorta, kıymetli evrak, deniz ticareti ve taşıma, altı kitapta toplanmıştır ve bu altı kitabın kapsamına giren her konu, arabuluculuğa elverişli olduğunu ifade ettiğimiz her konu, dava şartı kapsamında yer almaktadır.

Yine burada hızlıca geçerseniz, Fikri Mülkiyet Hukuku mevzuatında marka, tasarımcı, coğrafi işaret, yöresel ürün adı, patent, faydalı model, konularında alacak ve tazminat davaları arabuluculuk dava şartı kapsamındadır.

Bunun yanında borsa, sergi, panayır, pazarlar, antrepo, ticaret diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde düzenlenen davalar da, yine arabuluculuk kapsamında dava şartı. Menkul kıymet, ticaret, borsa için düzenlenen hükümlere karşı açılan davalar, yine aynı şekilde yer alıyor.

En önemli konumuz ve en tartışmalı konumuz da bu bölüm olduğunu söyleyebilirim size. Bankalarda finansal kurumlara ilişkin davalar, mutlak ticari davalar kabul ediliyor. Ancak buradaki tartışma şurada; Bankaların ticaret tedbirleriyle ilgili hiçbir tartışma yok, çünkü neden? İki taraf ta tercih ediyor, ancak bireysel kredileri de mutlak ticari davanın konusu, alacak davası kısmında yer aldığı için, tüketici uyuşmazlığı olarak görünmekle birlikte, mutlak ticari dava kapsamına alındı. Dolayısıyla bankaların bireysel müşterileri, mevduat sahipleri de bankalarla yaşadıkları karşılıklı uyuşmazlıklarda 8.480,00 liraya kadar olan kısımlar "Tüketici Hakem Heyetlerinde", bu konuda dava şartı yok. Ama 8.480,00 lira ve üzeri olan uyuşmazlıklarda tüketici mahkemesine gidilmeden önce, dava şartı arabuluculuk yolunun tüketilmesi öngörülüyor. Bu noktada yargının yaklaşımı bu yönde, akademik görüş ve yaklaşımı farklı. Ancak, tabii ki dava şartı yokluğundan usul açısından karar verecek olan yargı olduğu için, biz onları da daha geniş yorumla mutlak ticari davalar alanında yer veriyoruz.

Özel kanun gereği mutlak ticari dava sayılan davalar kooperatifler ile ilgili. Kooperatifler ile ilgili düzenlenen hükümleri de biliyorsunuz, yine Türk Ticaret Kanunu düzenlendiği için, onlar da mutlak ticari davalar alanında yer alıyor.

İflas kararının verilmesi davası, arabuluculuğa elverişli değildir. Dolayısıyla iflas ve çekişmesiz yargı işleri, arabuluculuk dava şartı olmayan davalar. Ancak, iflası takipte iflasın kaldırılması davasında, yine arabuluculuk dava şartı yolunun tüketilmesi gerekiyor. İflas masası açıldıktan sonra, tüm alacaklıların bir araya getirilip, alacak uyuşmazlığının arabuluculukla ihtiyari olarak çözümü mümkün. Bu konuda dava şartı haline getirilmiş gibi görüle de, ticari uyuşmazlıklarda arabuluculuğun tamamlanma süresi sekiz hafta olarak belirlendi. Dolayısıyla bu sekiz haftalık süreçte, bir iflas masasındaki alacak yönetiminin arabuluculukla gerçekleştirilmesi mümkün olmadığından, her ne kadar elverişli gibi görünmekle birlikte, fiilen elverişli olmadığını da ifade etmek isterim.

Yine konkordato süreçlerinde de, konkordato alacaklarının, tüm alacak uyuşmazlıkları bir arada arabuluculukla yönetilmesi mümkün, konkordato mühleti verildikten sonraki kısım için bahsediyorum. Konkordato mühletinin verilmesi, arabuluculuğa elverişli değildir. Onu mutlaka hâkim vermek zorundadır. Dolayısıyla bu süreçlerde, alacakların yönetilmesi süreçlerinde arabuluculukta başvuru yapılabilir. Bütün işletmeler icra takibi yapabilirler borç ve alacak uyuşmazlıkları için. Ancak, icra takibine itiraz edilirse, mahkemede açılacak itirazın iptali davaları, ya da menfi tespit davaları açılmadan önce mutlaka arabuluculuğa gidilmesi zorunlu dava şartı olarak düzenlendi.

Nisbi ticari davalarımız var bu maddede sayılanlar dışında. Nisbi ticari davalarda da iki kriterimiz var. Her iki tarafın tacir olması ve konunun her iki tarafın ticari işletmesini ilgilendirmesi koşulunu arıyoruz. Dolayısıyla kanunda tek tek sayılan bu davaların haricinde biz, nisbi ticari davalarda da dava şartı arabuluculuğun getirildiğini ifade ediyoruz. Ve mutlak ticari davadan, nisbi ticari davayı ayırdığımız ayırım, nisbi'de her iki taraf tacir olacak ve her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili olacak. Burada hemen şu örneği verebilirim; uluslararası taşıma firmasının kamyonunun bir fabrikaya çarparak hasar verdiği, bir haksız fiil eylemi düşünelim. Bu nisbi ticari dava olduğu için, burada açılacak tazminat davasından önce mutlaka arabuluculuğa gidilecek. Yani haksız fiil olması da sözleşmenin açılacak tüm alacak ve tazminatları kapsıyor. Yeter ki, her iki taraf tacir, her iki tarafında ticari işletmesiyle ilgili bir konu olsun. Bu noktada bunun tek istisnası, havale, vedia ve saklama sözleşmeleri. Havale, vedia ve saklama sözleşmelerinde bir tarafın ticari olması yeterli kabul ediliyor. İcra İflas Kanunu 68'deki belgeler ellerinde olup da icra takibi yapılıyorsa, yani burada icra hukukundaki itirazın kaldırılması talepleri, dava şartları kapsamında yer almıyor.

İkili ayrımımız şu; Dava mı, takip hukuku mu? Dolayısıyla icra ve icra hukuklarında hiçbir konu dava şartı kapsamında değil. Ancak, Ticaret Mahkemesi, Sulh Hukuk Mahkemesi, Asliye Hukuk Mahkemesi, Tüketici Mahkemesi gibi alanlara giren tüm ticari davalarda alacak ve tazminatların hepsi dava şartı arabuluculuk kapsamında.

Girmeyen işler burada belirttiğim gibi direkt olarak, size az öncede ifade ettim, yargı işleri, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz başvuruları doğrudan yapılabilir. Örneğin sizler, hani danışmanlığını yaptığınız firmalara öncelikle bir itirazın iptali veya bir menfi tespit davası açacak olmaları durumunda, alacaklarını koruyabilmek adına öncelikle arabuluculuk sekiz haftalık bir süre geçtiği için, bu sekiz haftalık arabuluculuk başvurusunda doğrudan ihtiyati haciz ya da, ihtiyati tedbir mahkemeden alarak, orada borçlunun mal kaçırmamasının önüne geçilmesini sağlamalarını önerebilirsiniz. Biz avukatlar olarak bunu bütün firmalara öneriyoruz. Bu neden önemli? Kişiler ihtiyati tedbir kararı aldıktan sonra iki hafta içinde dava açmak zorundalar. İşte bu iki hafta içinde arabuluculuğa başvuru halinde zamanaşımı ve hak düşürücü süreler duruyor. Azami sekiz hafta sürüyor arabuluculuk görüşmeleri. Sekiz haftadan önce de bitirilebilir. Arabuluculukta son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren eğer bir anlaşma olmuyorsa son tutanak, anlaşmazlıkla sonuçlanan süreçte bir son tutanak düzenlenmesi, o takdirde son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren arabulucuya başvuruya duran süreler tekrar işlemeye başlıyor ve o süreçte dava açabiliyorlar. Dolayısıyla ihtiyati tedbirle, ihtiyati haciz kararını alıp arabulucuya başvurmak bu anlamda taraflar için bir güvence oluyor.

Arabuluculukta hak düşürücü süreler, zamanaşımı süreleri işlemez. Arabuluculukta devlet dava şartını getirmekle birlikte, ilk iki saatlik ücretlendirmeyi özellikle “ben karşılıyorum” bir anlaşma olmazsa eğer, ticari uyuşmazlıklarda taraf başına 330,00 lira saati ve taraf başına 660,00 lira, yani iki taraftaki uyuşmazlıkta 1.320,00 lira bir asgari ücret, eğer bir anlaşma olmaz ise, bu devlet tarafından karşılanıyor arabulucuların ücreti.

Anlaşma olursa ve değeri parayla ölçülen anlaşmalar olursa, o takdirde de 1.320,00 liradan aşağı olmamak üzere, yani iki taraflı uyuşmazlıktan bahsediyorum. 1.320,00 liradan aşağı olmamak üzere, anlaşmada karşılaştırılan edimlerin % 6’dan azalan oranlarda nisbi tarifeyi, aksi kararlaştırılmadıkça taraflar eşit ödeyerek gerçekleştiriliyorlar.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Dilek hanım toparlarsanız iyi olur.

Av. DİLEK YUMRUTAŞ

Arabuluculuk, özellikle ekonomik, sosyal, psikolojik faydaları olan bir süreçtir. Bu süreçte iki saatte uyuşmazlığın çözümü olabilmektedir. Yani sekiz haftalık bir süreçte birden fazla toplantı yapabiliyoruz. Ama pek çok işçi ve işveren uyuşmazlıklarını, biz arabuluculukta anlaşmayla sonuçlandırdık dava şartı olmadan önce de, olduktan sonra da. Dava şartı olmadan önce 20 bin uyuşmazlık çözümlenmişti arabuluculukta işçi işveren uyuşmazlıklarında 2013, 2018 yılları arasında, yani dört yıllık bir süreçte. Dava şartı olduktan sonra arabuluculuğa 430 bin başvuru yapıldı ve mahkemelere açılan dava sayısı sadece 92 bin. Geri kalan uyuşmazlıkların hepsi arabuluculukla çözümlendi. Adalet Bakanlığı da doğal olarak yargıdaki iş yükünü ciddi oranda azalttığını görmesi üzerine, ticarilerde de bu şekilde uygulamaya geçti.

Benim size aktaracağım bunun haricinde, yani dava açmadan önce dikkat edilmesi gereken husus, mutlaka tarafların arabuluculuk başvurusunu yapıp, bir anlaşma olmaz ise, o takdirde dava yoluna gitmelerinin gerektiği, eğer anlaşma oluyorsa bir daha üzerinde anlaşılan konularda dava açılması söz konusu olmuyor.

Ve arabuluculukta sözleşmelerde maktu Damga Vergisi var. Yapılan sözleşmelerde sadece bu yıl için yanlış hatırlamıyorsam, 72,70'miydi Damga Vergisi oranı? Maktu Damga Vergisi oluyor. Dolayısıyla özellikle vergisel avantajları da var arabuluculuk bu anlamda taraflara kolaylık sağlıyor.

Teşekkürler.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Çok teşekkür ederiz Dilek hanım, gayet net, anlaşılır bir sunum yaptınız. İkinci konuşmacımız teşviklerle ilgili, buyurun Sayın Kamber KAYA.

KAMBER KAYA

Sanıyorum, uykuya ara vermenin zamanı geldi. Buradan görüyorum kimlerin uyduğunu, lütfen uyanın. Zeybek ekibi uyumasın. Şimdi arkadaşlar konumuz, devlet teşvikleri, destekleri, fakat devlet teşvikleri ve destekleri o kadar uzun bir konu ki, hangi konuya girseniz ayrı bir oturum olacak. Onun için ben kısa kısa girmek istedim. Uyuyanlar uyandı şu anda üstat.

Şimdi bu gördüğünüz resim, tesadüfen konulmuş bir resim değil. İki kişi konuşuyor, "bu işlemi yapacak bir algoritma bulabilir miyiz" diye, acaba hangi mesleklere ilgili? Önümüzdeki beş ilâ on yıl arasında yedi meslek, bunların içinde muhasebeciler de var. Bunlara olan ihtiyaç azalacak. "Karmaşık vergi meselelerine çözüm bulan uzman muhasebeciler işlerini koruyacaklar, rutin vergi işlerini

tamamen bilgisayarlar yapacak”. Şimdi buradaki resim de şunu gösteriyor; Bizim kafamızda çok iyi fikirler dolaşüyor, bunları şirketlere aktarmamız lazım. Bu yedi meslekten bir tanesi ayakta kalmak istiyorsa eğer biz, rutin işler yapmaktan çıkıp, şirketlere değer katan, şirketlere danışmanlık yapan, onların vazgeçilmez danışmanları olmak durumundayız.

Bunlardan bir tanesi de özellikle teşvikler konusunda, destekler konusunda, en azından firmaları yönlendirmemiz gerekir. Şu bahsedilen konular tüm teşvik veya destek konuları değil. Mesela aklıma gelen konulardan bir tanesini söyleyeyim. Turizm Bakanlığı teşvikleri var. Kültür Bakanlığı teşvikleri var. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı destekleri var. Birçok destek var. Ben bunlardan birkaç tanesini aldım. Bunlar hakkında kabaca bilginiz olursa, firmaları yönlendirebiliriz. Bunlara değer katabiliriz ve değerimiz orada daha güçlenir. Bu örneği onun için verdim. Bu alttaki resim de bize ait, kafamızda çok iyi fikirler dolaşıyor.

Şimdi bu yatırım teşvikleri başlı başına bir konu. Sadece bunu konuşsak bile bir gün yetmez bize, çok özetle geçeceğim bunu. Biliyorsunuz Bakanlar Kurulu Kararıyla belirleniyor bu konular ve tebliğle bu konularda uygulamaya yön veriliyor.

Beş bölgesel teşvik var. “bölgesel teşvik”, “öncelikli yatırımlar”, “büyük ölçekli yatırımlar”, “stratejik yatırımlar” ve “genel yatırımlar”. Her birinin kendine göre özel teşvik alanları var. Bunlarla ilgili en azından firmaları yatırım yaparken yönlendirirsek, fayda sağlamış oluruz.

Yatırım teşvikte genel olarak teşvik unsurları, destek unsurları, KDV istisnası söz konusu, yani eğer bir yatırım yapıyorsak yatırım teşvik kapsamında alınan makine teçhizatın KDV istisnası var. Gümrük Vergisi indirimi var. Vergi indirimi var, “vergi indirimi” dediğimiz, Kurumlar Vergisi üzerinden indirim. Sigorta primi işveren desteği var. Faiz desteği var. Yatırım yeri tahsis var. KDV iadesi var. Gelir Vergisi stopaj desteği var. Sigorta primi işçi primi desteği var. Bunların hepsi farklı ayrı ayrı konular. Bunlar teşvik türlerine göre değişiyor. Örneğin stratejik yatırımlarda bunların tümünden yararlanabiliyor. Veya Gelir Vergisi sigorta primi işçi desteğinin sadece 6’ncı bölümünden yararlanabiliyoruz. Diğer vergi indiriminde genel teşvik dışında yararlanabiliyoruz. “vergi indirimi” dediğimiz zaman, tabii bizi Kurumlar Vergisi ilgilendiriyor. Kurumlar Vergisi Beyannamesini ilgilendiriyor. Bu konuda indirimli kurumlar vergisi konusunda bizi teknik bir hesap bekliyor. Bu konuda firmalara değer katabiliriz.

Aynı şekilde büyük yatırımlarda daha önceden 2017 için düzenlenen bir iade vardı KDV iadesi sektöründe. Bu 2019 yılında da devam edecek.

Asgari yatırım tutarı bölgelere göre değişiyor. Birinci ve ikinci bölgelerde 1 milyon lira. Üç, dört, beş, altı 500 bin lira. Bu şekilde yatırım tutarlarına göre. Sektörlere göre teşvik belgesi alınabiliyor. Dediğim gibi, çok kısa ancak geçmek zorundayız. Altıncı bölge genelde, Doğu, Güney Doğu illerinde altıncı bölgeye giriyor. Dolayısıyla bazı teşvikler ancak orada geçerli.

Şimdi yatırım teşvikiyle ilgili bu kadar yeter, sıra Ar-Ge'de olsun. Şimdi Sayın Başkan bize dedi ki, Güney Kore örneğini verdi. Güney Kore örneği, ekonomide yaptığı atılım, Ar-Ge'de yaptığı atılımla konuşuluyor. Dünya çapında markalarıyla konuşuluyor. Dolayısıyla Ar-Ge konusu buna yarayan bir konu. Ar-Ge konusunda temel olarak TÜBİTAK destek veriyor, KOSGEB destek veriyor ve Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı destek veriyor.

KOSGEB'in Ar-Ge inovasyon paketi var. Küçük KOBİ'lerle ilgili, bu incelenip, buradan yararlanılabilir. Bir de Ar-Ge Kanunu 5746 çerçevesinde destekler var. KOSGEB konusunu çok kısa geçiyorum. KOBİ'lerle ilgili daha küçük çaplı Ar-Ge'lerle ilgili müşterileriniz varsa, KOSGEB'e yönlendirebiliriz. Bunlarla ilgili uygulama geniş kapsamlı, sadece ismen geçmek istiyorum.

TEYDEB, TÜBİTAK destekleri var. İlk ikisi daha çok küçük işletmeler başlangıç destekleri, diğerleri daha büyük işlerle ilgili. Ar-Ge projesi olan firmalar TÜBİTAK'a başvurarak farklı farklı projelerde TÜBİTAK destekleri alabiliyorlar. Mesela bir tanesini söyleyeyim. 1507 No.lu Ar-Ge Başlangıç Destekleme Programı var. Firma beş proje hazırlayabiliyor. İki ortaklı beş ayrı proje hazırlayabiliyor. Her bir projenin bütçesi 500 bin lira ve bunun % 75'ine kadar olan bölümü hibe olarak veriliyor. Örneğin, bir firma Ar-Ge projesi yapıyor. Kendi içinde bir şey geliştirecek. Yaptığı 500 bin lira harcamanın, destekleri hariç, Gelir Vergisi desteği var çalışanlarla ilgili. Sigorta primi desteği var. Ar-Ge desteği var. Buna ilaveten yaptığı harcamaların % 75'ini hibe olarak alabiliyor. Ve % 25'i kadar ön ödeme alabiliyor. Danışmanlık alabiliyor. Proje en fazla 18 ay olarak, bu bir tanesi, 1507'nin örneği, birçok projede buna benzer destekler var.

1505 Üniversite Sanayi İş Birliği, TÜBİTAK Sanayi Projeleri, Öncelikli Alımlar, Yatırım Projeleri gibi Ar-Ge'nin paketleri var. Bizi burada ilgilendiren konu, bir tanesi tabii önermemiz, diğer konu da özellikle TÜBİTAK projelerinde Yeminli Mali Müşavirler "harcama değerlendirme tasdik raporu" yazıyorlar yılda iki defa. Bir tanesi Eylül ayında, diğeri Mart ayında yazıyorlar. Bu arada yeri gelmişken söyleyeyim, düzenleyen arkadaşlar biliyor. TÜBİTAK yıllardan beri dijital ortamda Yeminli Mali Müşavir raporu kabul ediyor. Gerçi sonradan biz veriyoruz ama, bunu Maliye Bakanlığı'na da gönderiyoruz herhalde.

Bu TÜBİTAK desteğinden sonra kabaca Ar-Ge Kanunu çerçevesinde destekler var. Özellikle Ar-Ge merkezleri ve tasarım merkezlerinde, Ar-Ge merkezi ve tasarım

merkezi kurmak basitleştirildi. 10 – 15 tam zamanlı kişiyle Ar-Ge merkezi, 10 tam zamanlı kişiyle tasarım merkezi açılabilir. Bunların sürekli projeleri olması lazım ve bunların giriş ve çıkışları özel olması lazım. Örneğin bir firma yazılım yapıyor. Ar-Ge merkezi kuruyorsa, Ar-Ge merkezi giriş çıkışını ayırması lazım, kartlarla olması lazım. Oradaki bütün kazançlar Ar-Ge indirimine tabi olacak ve birçok avantaj taşıyor.

Ar-Ge harcamaları, başlık olarak geçelim. İlk madde ve malzeme giderleri Ar-Ge'yle ilgili yapılanlar. Amortisman giderleri. Amortisman giderlerinin özelliği, eğer sabit kıymet sadece Ar-Ge projesinde kullanılıyorsa, tüm amortisman gideri Ar-Ge gideri olur. Eğer o proje dışında başka bir şeyde de kullanılıyorsa makine teçhizat, kullanılan gün sayısına göre amortismandan pay veriliyor.

Personel giderleri kapsamında, personel giderleri fiilen Ar-Ge projesinde çalışan personeldir. Ayrıca, çok detayına inmedim ama örneğin master programı yapan, yüksek lisans yapan, doktora yapan kişiler de destekleniyor. Ayrıca, Ar-Ge merkezi dışında bir projede yer almak gerekliyse, izin almak kaydıyla dışarıdaki faaliyetler de bu kapsamda değerlendiriliyor.

Genel giderler var. Genel giderler projeye ilgili, direkt projeye ilgili bütün genel giderler bu kapsamda değerlendiriliyor. Ancak, kira, amortisman, su ve enerji giderlerinden pay verilebiliyor, diğer giderlerden pay verilemiyor, doğrudan Ar-Ge gideriyle ilgisi olması lazım, Ar-Ge projesiyle.

Dışarıdan sağlanan fayda hizmetler; Dışarıdan sağlanan fayda hizmetler daha çok laboratuvar ve daha çok ücretleri kapsıyor, onun dışındaki şeyleri kapsamıyor. Vergi, resim, harçlar Ar-Ge harcamaları kapsamında.

Ar-Ge indirimi yapılan harcamanın yüzde yüzü Gelir Vergisi desteği çalışanların durumuna göre, temel bilimler mezunu olup olmamasına, yüksek lisans mezunu olup olmamasına, doktorasının olup olmamasına göre değişiyor. % 80 ila 95 arasında muhtasardan indirim konusu yapılabiliyor, büyük bir destek, büyük bir avantaj. Kurumlar Vergisi % 100'dü. Gelir Vergisi çalışanlarının 80'le, 95 arasında sigorta primi desteği var. İşveren hissesi % 50'si destekleniyor ve stopaj vergisi % 100 destekleniyor.

Yapılan harcamaların % 100'ü Ar-Ge harcamasında ve kazancın yetersiz olması durumunda yeniden değerlendirilerek önümüzdeki yıllara devredebiliyor Ar-Ge indirimi.

Ar-Ge indiriminde yapılan harcamanın % 100'ü Kurumlar Vergisinden istisna. Ayrıca ilave olarak eğer firmanın bir takım göstergelerinden % 20'lik artış varsa, o zaman yapılan artışın % 50'si de ilave Ar-Ge indirimi olarak Kurumlar Vergisi Beyannamesinde yararlanabiliyor. Örneğin, Ar-Ge veya tasarım harcamalarının

ciro içindeki payı % 20 artmışsa, ilave Ar-Ge var. Örneğin, tescil edilen fark patent sayısında bir değişiklik varsa, örneğin bu yıl bir yaptık, gelecek yıl iki yaptık, bu artış dikkate alınabiliyor. Lisansüstü araştırmacı sayısında bir artış varsa, Ar-Ge indirimi artırılabilir % 50 noktasında. Bununla ilgili çok basit bir örnek vereyim, kafanız karışmasın, ilave Ar-Ge indirimi. Diyelim ki A şirketinin 2017 yılında 10 milyon lira Ar-Ge harcaması var. 2018 yılında da 15 milyon Ar-Ge harcaması var. Normalde 15 milyonu Ar-Ge indirimi olarak yararlanabiliriz. Ancak, firmanın Ar-Ge harcamasının ciroya oranı % 25 artmış. Herhangi bir kriterde % 20 artış olursa, bu ilave Ar-Ge'den yararlanabiliyoruz. Bu ne demek? 15 milyon bu sene, 10 milyon 2017 yılında, % 50 yararlanabiliyoruz. Bu demektir ki 15 milyon artı 2,5 milyon, 17,5 milyon Ar-Ge indirimi olarak Kurumlar Vergisi Beyannamesinden yararlanabiliyoruz. Şimdi tabii sadece Ar-Ge konusu bile çok özel bir konu, onun için ancak kısa kısa geçebiliyorum.

Ar-Ge indiriminde özellikli durumlar var. Ar-Ge indirimine konu harcamalar, muhasebeleştirme konusu, aktifleştirme konusu, amortisman ayırma zamanı. Örneğin, bazı kişiler Ar-Ge projesi bitmeden, Ar-Ge'yi aktifleştirip amortisman ayırabiliyorlar. Bunlar yanlış.

Hibelerin izlenmesiyle ilgili farklılıklar var. Hibeler 5746 Sayılı Yasaya göre mutlaka özkaynaklar içinde fonda değerlendirilir. Daha önce Kurumlar Vergisi Beyannamesinde ise, gelir yazılıyordu. Bu konuya dikkat etmemiz lazım. Ar-Ge harcamasında hibeler mutlaka düşülmesi lazım. Diyelim ki, biraz önceki örnekte 15 milyon artı 2,5 milyon, eğer burada örneğin TÜBİTAK'tan 1 milyon hibe lira alınmışsa, bundan düşülerek Ar-Ge harcamasına varılabiliyor.

Ayrıca, sipariş üzerine Ar-Ge var. Sipariş üzerine Ar-Ge, Ar-Ge'yi sipariş edenle, Ar-Ge'yi yapan arasında % 50 paylaşım esasına dayanıyor, bunda özel bir durum söz konusu.

Ar-Ge konusunda YMM raporu zorunlu. Yalnız YMM raporu, sadece teknoloji merkezleri ve tasarım merkezleri, rekabet öncesi işbirliği projelerinde gerekli. Örneğin, TÜBİTAK projelerinde YMM raporu zorunlu değil, Ar-Ge için bahsediyorum. Daraltıldı biraz bu Yeminli Mali Müşavir raporu. Ar-Ge ile ilgili şimdilik bu kadarda bırakalım.

Teknoloji Bölgeleri Kanununda ufak tefek değişiklikler var, onlara çok kısa değineyim. Teknoloji Bölgeleri Kanununda 01.01.2019'dan itibaren diğer yazılım yanında, oyun üretimini de kapsama aldılar.

Bir de 01.01.2019'dan itibaren Ar-Ge'lerde KDV'nin uygulaması değişiklik gösterdi. Daha önceki yasada, istisna kapsamındaki teslimlerle ilgili KDV'ler indirilemiyordu. 01.01.2019'dan itibaren teknoparklarda KDV'yi indirim konusu

yapmak zorundayız. KDV'yi maliyete atamıyoruz. Yeni yürürlüğe girdi bu. Bu demektir ki, teknoparklarda artan oranlı, eğer ihracatları yoksa, KDV'yle karşılaşacağız, bir iade söz konusu olmazsa, iade düzenlemesi yapılmazsa.

Teknoparklarla ilgili düzenlemede, daha önce şöyle bir düzenleme vardı biliyorsunuz KDV Kanununda 30'uncu maddesinde, vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş olan malların KDV'si indirilemiyordu. Yeni yapılan düzenlemede teknoparklar da bu kapsamdan çıkarıldı. Alttaki bölümden bahsediyoruz. Uygulanmaz, bu konuya dikkat edilmesi lazım 01.01'den itibaren.

Çevreyle ilgili, enerjiyle ilgili destekler var. Sadece isim olarak geçeyim. "verimlilik artırıcı projelerin desteklenmesi", "gönüllü anlaşma destekleri", "KOSGEB enerji verimliliği desteği" gibi destekler var.

İhracata yönelik destekler var. Zamanımız az olduğu için, sadece kulak dolgunluğu olsun. Ekonomi Bakanlığı teşvikleri olarak geçen, şimdi Ticaret Bakanlığı'nda teşvikler var. Bunları çok kabaca geçelim ihracat destekleri konusunda. İhracata destek varan kurumlar var. KOSGEB, Eximbank, İGEME'li kurumlar destek oluyorlar. KOSGEB bir takım konularda kredi veriyor ihracata yönelik, bunu müşterilerimize önerebiliriz.

Eximbank ihracata yönelik destekler veriyor, krediler veriyor, % 85 oranında.

Ticaret Bakanlığı teşviklerinde amaç, ihracatı geliştirmek, bu konuda çeşitli destekler var. Zamanımız az olduğu için, ancak ismen geçeceğiz. Ticaret Bakanlığı tebliğleri buna yön veriyor desteklerin belirlenmesine. Bunlardan bir tanesi "istihdam desteği", sektörel dış ticaret firmalarına yönelik yurtiçi pazarlarda marka tesciline sahip firmalarda 2 milyon Dolara kadar satışları olanlar, bu istihdam desteğinden yararlanıyorlar.

Bir de ayrıca, Yurt içinde ve yurt dışında marka tesciline sahip firmaların yararlandıkları destek var. Süresi on yıla kadar uzatılabilir. Tasarım desteği var. Tasarımla ilgili Ticaret Bakanlığı destek veriyor. Tasarım şirketleri yararlanabiliyor. Yurt dışına yönelik çalışma yapan firmalar yararlanabiliyor. Yurt dışında büro, mağaza, ofis açan firmalar, showroom açan firmalar, buradaki kira desteklerinden yararlanabiliyor. Tanıtım faaliyetleri desteklenebiliyor. Marka tescili destekleniyor. Türkiye ticaret merkezlerinin desteklenmesi, kurulması, bu kapsamda destekleniyor. Yani yurt dışında mağaza açan, showroom açan firmalar, marka tescili yapmak isteyen firmalar bu destekten yararlanabiliyor. Bunların her birisi gerçekten bir günün konusu, onun için ancak ismen geçiyoruz.

Evet, uluslararası rekabetçiliğin geliştirilmesiyle ilgili destekler var. Pazar araştırması ve pazara giriş konusunda destekler var. Yurt dışı pazar araştırması

desteği var, Burada ulaşım, konaklama, yurt dışı pazarlara açılmak isteyen firmalara destek olarak veriliyor. Uluslararası ticaret sitelerine üyelik destekleniyor. Sektörel ticaret programları destekleniyor. Pazar araştırması konusunda uluslararası rapor veya danışmanlık alıyorsa, bunlar destekleniyor. Bunlar bizim tabii kabaca firmalarımıza destek olarak, “böyle konular var” diyebileceğimiz konular, bilirsek, kendimiz de yaparsak tabii ki faydalı. İşte yurt dışında yerleşik şirket alım desteği var. Yurt dışında ileri teknolojiye sahip şirket alımı danışmanlık desteği var. Kredi desteği var. Yurt dışındaki teknik müşavirlik hizmetleri destekleniyor. Bu kapsamda yurt dışı müşavirlik firmalarının proje desteği, ofis desteği, reklam desteği gibi, yazılım desteği destekleniyor. Sektörel fuar desteği var. Yurt içi fuarlar destekleniyor. Yurt dışı fuarların katılımı destekleniyor ihracata yönelik, ancak ismen söyleyebiliriz.

Başkan ikinci defa uyardıktan bitirelim diyoruz. Pazara giriş belgeleri, döviz kazandırıcı hizmetlerle ilgili destekler var. Bunlarla ilgili ürün hizmet tescil desteği var. Marka desteği var. Yurt dışı birim desteği var. Tercümanlık desteği var. Film desteği var. Birçok destek var.

şimdi son birkaç destek var, bunlara dikkatinizi çekmek isterim. Türk firmalarının uluslararası ticaret bağlamında windows da, google’da diğer siteler vasıtasıyla yaptıkları satışlarda ödediği komisyonların yarısı, yıllık 100 bin Doları geri alınabiliyor. Uluslararası sitelerde satış yapan firmaların, e ticareti.

Bir diğer konu, bunlar pek fazla bilinmiyor. Yurt dışına açılmak isteyen firmalarla ilgili, yurt dışına yönelik reklam hizmetleri google, facebook, twitter,gibi reklam harcamalarının yıllık 200 bin Doları, bunların yarısı destekleniyor.

Bir diğer konu, bu yeni bir konu, özellikle internet ortamında reklam hizmeti verenlerle ilgili 01.01.2019’dan itibaren Gelir Vergisi Kanununa ve Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan ödemelerde % 15 stopaj yapmak zorundayız. Bu atlanmaması lazım 01.01.2019’dan itibaren Bakanlar Kurulu Kararı gereği. Evet, Cumhurbaşkanı Kararı, iyi yakaladınız, 476 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı. Madde 94 Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Madde 30 gereği % 15 olarak uygulanacak. Ayrıca döviz kazandırıcı hizmetlerle ilgili, iki personelle ilgili destek veriliyor, evet detayına girmeyeyim.

Film desteği ile ilgili özel durumlar söz konusu, her filme değil.

İhracat taşımalarında navlun iadesiyle ilgili destek var, Kuzey Afrika, Güney Afrika, Orta Doğu’ya yönelik destekler var ve tarıma yönelik destekler var.

Bu kadar konuyu dinlediğiniz için ve hiçbir şey yapmadan, teşekkür ederim sabrınız için.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Biz bu programı yaparken Bakanlık temsilcisi gelecek dűőüncesiyle hareket ettik, yani Kamber bey son iki gűn içerisinde hazırlandı. Gene bu sűre içerisinde bu kadar bize bilgi verdiđine gűre teŐekkűr ederiz. Seneye Bakanlık temsilcisine gerek kalmaz.

Evet, Őimdi sigorta teŐvikleri konusunda sayın Profesűr Doktor Tekin AKGEYİK bey, buyurun sevgili hocam.

PROF. DR. TEKİN AKGEYİK

TeŐekkűr ederim Sayın BaŐkan, herkesi selamlıyorum. Evet, Sosyal Gűvenlik Sisteminde de çok sayıda teŐvik mekanizması var. Ben de tabii çok detaylara girmeden bunları űzet Őekilde geeeđim. Burada anlattıđım bilgileri detaylı bir Őekilde İŐKUR'un sitesinden ulaŐmanız műmkűn, orada bűtűn detaylarıyla var. Dolayısıyla, eđer soru cevap bűlűműnde sorular gelirse detaylarına girebiliriz.

Nelerden bahsedeeđim? nce tabii nedir? Ne kastediyoruz? "TeŐvik" derken neyi ifade etmemiz gerekiyor? Amacı ne? Neden acaba Sosyal Gűvenlik sisteminde bu tűr mekanizmalar var? TeŐvik edici mekanizmalar var mı? Tűrleri neler? Gerçekten çok sayıda tűrler var. Bunlar Avrupa Birliđi'ne giriŐ sűreciyle de uyumlu bir Őekilde oluŐturulmuŐ mekanizmalar. Ama tabii en űnemlisi iŐte bu, yani gerçekte mu, beklediđimiz amaçlara ulaŐıyor muyuz? Onlardan da çok kısa bahsedeyim. Tabii, kavram olarak "űzendirmek" demek, herhangi bir Őeye űzendirmek, burada bahsettiđimiz tabii daha çok "istihdama űzendirmek", ya da "kayıtlı olmaya űzendirmek", temelde bu iki kriter sűz konusu. Sosyal Gűvenlik açısından bakarsak da daha çok dezavantajlı grupları, űzellikle mekanizmalarını teŐvik etmeyi, onların istihdamını teŐvik ettiđi ve dolayısıyla da iŐletmelere, iŐyerlerine dođrudan veya dolaylı teŐvik yardım mekanizmaları sađladıđını gűrebiliyoruz. Amaçlarına gelince de, genel olarak baktıđımız zaman, hepimizin tahmin edebileeeđi gibi, tabii en űnemli amaç istihdamı sađlamak, istihdamı artırmak űzellikle de dezavantajlı gruplar, kim bunlar? Gençler, kadınlar, iŐgűcű piyasasına girmeye ve istihdamda bulunmaya çalıŐan kadınlar, iŐsizler, onun dıŐında engeller tabii ki, bűtűn bu gruplar űzellikle mevzuatın merkezinde yer alan, onlara űzellikle avantaj sađlanan teŐvikler sűz konusu.

TeŐviklerin bir diđer amacı da, iŐgűcű piyasasında űzellikle nitelikli istihdamı teŐvik etmek, ona da bakacađız, yeni sertifikalı olanlara, Sosyal Gűvenlik sistemi bir takım avantajlar sađlıyor. Tabii bu teŐviklerden faydalanmak için mutlaka kayıtlı olmak gerekiyor. Dolayısıyla o da bir hedef olarak karŐımıza çıkıyor. İŐ gűvenliđini artırmak, űzellikle iŐ kazalarını azaltmak ta gerçekten bu teŐvik sisteminin amaçlarından bir tanesi.

Şimdi ne tür teşvikler var? Bir kere ücret süspansiyonları var doğrudan sağlanan. Sigorta Primi indirimleri var. Daha çok bu tabii karşımıza çıkıyor. Sürdürülebilir istihdamı teşvik eden programlar var. Eğitim gereksinimiyle ilgili teşvik mekanizmaları var. Bunların detaylarına birazdan gireceğim. İşbaşı eğitim programları var. Dezavantajlı gruplara ilişkin özellikli spesifik teşvik türleri var. İş güvenliğini artırıcı, özellikle de iş kazasını azaltmaya yönelik bir teşvik programı var, o da çok yeni yürürlüğe girdi. Bir de sektörel teşvikler var. Aslında çok sayıda teşvik var, yani bu kadar çok teşvik hem kafa karıştırıyor, hem de negatif yönde etkileye de biliyor. Tabii şu da var, belki onu en sonunda da konuşuruz. Çok sık, biliyorsunuz Sosyal Güvenlik sistemiyle ilgili, ya da vergiyle ilgili aflar çıkıyor. Bu aflar aslında bu çeşit mekanizmaların içini bir anlamda boşaltıyor veya da etkinliğini azaltıyor. Çünkü teşvik mekanizmalarının temel amaçlarından bir tanesi, şirketleri kayıtlı olmaya yöneltmek. Dolayısıyla siz sık sık af çıkarırsanız, zaten kayıtlı olmaya da gerek yok, ya da priminizi daha doğrusu zamanında ödemenize gerek yok. Bu durumda teşvikten de faydalanamıyorsunuz, belki en son kısımda onu da konuşuruz biraz.

Evet, birçok destek türü var ama, kullanılan araçlar aslında üç tane sadece ve çoğunlukla da prim indirimleri şeklinde karşımıza çıkıyor. Yani burada bahsedeceğimiz “ücret süspansiyonları” asgari ücretle ilgili, “sigorta prim teşvikleri” “eğitim gereksinimiyle ilgili teşvikler” “dezavantajlı gruplara yönelik yapılan teşvikler” “iş kazalarını önlemek için ya da iş güvenliğini sağlamak için yapılan teşvikler” “sektörel teşvikler” hep prim indirimiyle sağlanmış, doğrudan ücret desteği verilen mekanizmalar da var. Bunlar da sürdürülebilir istihdamı korumak için yapılan teşvikler ve iş başı eğitim programı. Sadece sektörel destekte vergi indirimi var. Yani doğrudan doğruya sektörel destek her iki yerde de var, hem prim indirimleri var orada, hem de vergi indirimleri var. Dolayısıyla da yani çok ağırlıklı olarak prim indirimlerine dönük araçlar daha çok diyelim.

Evet, ücret süspansiyonlarına bakalım. Biliyorsunuz asgari ücretle ilgili bir süspansiyon. Aslında asgari ücret olması gerekenden daha fazla artıyor. Bu birazda seçim döneminde olmamızın da, yani peşpeşe seçim döneminde olmamızın da bir sonucu. Dolayısıyla da işveren, hükümet veya Cumhurbaşkanlığının böyle bir desteği var ve bu artık geleneksel hale geldi. Aslında bu çok yanlış bir şey, neden yanlış? Bir kere asgari ücret Türkiye’de en azından kayıt üzerinde yaklaşık çalışanların % 50’si asgari ücretli gözüküyor. Elbette bu gerçek değil, doğru değil, ama bunlar destek alıyor. İkincisi de, bu destek nereden karşılanıyor? İşsizlik sigortasından karşılanıyor. İşsizlik sigortasından bunları karşılamak yanlış, çünkü işsizlik sigortasının amacı bu değil. İşsizlik sigortası, aslında bu sigortaya ödeme yapanların parasını işletiyor. Dolayısıyla bir başkasına parayı ödemek, hele bir işverene ödemek bence çok yanlış bir şey, ama maalesef var. Bu yıl da 12 ay olarak

uygulanacak ve 500'den fazla çalışanı olan şirketler için 150,00 lira, 500'den daha az çalışanı olan şirketler için de yaklaşık 102,00 TL:

DİNLEYİCİ Tam tersi olacak galiba.

PROF. DR. TEKİN AKGEYİK

Değil gibi sanki ama, bilemiyorum belki olabilir. Evet, olabilir, Neyse, devam edelim.

Evet, sigorta primlerindeki indirim, biliyorsunuz iki grupta indirim var. Birincisi “genel indirim”, 2008'den beri uygulanan 5 puanlık, bu devam ediyor, bunun bir sınırı yok. Bir de “51 il ve iki ilçede getirilen ek indirim” var. 6 puanlık indirim, bu da 2019'un sonuna kadar uzatıldı, dolayısıyla böyle indirim söz konusu.

Sürdürülebilir istihdamı teşvik programında, kısa çalışma programı, bu 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası ve 4857 Sayılı İş Kanununda yer alan düzenlemeler çerçevesinde yer alıyor. Kısa çalışma programı nasıl uygulanacak? Burada ekonomik krizden etkilenen işletmeler, İŞKUR'a başvuracaklar, İŞKUR yönetiminin onayıyla işletme işyerindeki çalışmayı tatil edebilir üç aya kadar. Bu dönemdeki çalışanların ücretlerini İŞKUR işsizlik sigortasından ödüyor. Böylece işverenler bu üç aylık ücret maliyetine katlanmamış oluyorlar. Bu süre altı aya kadar uzatılabilir. Ödenek hesabı da çalışanın brüt ücretinin % 60'ı, ama tabii asgari ücretin brüt tutarının % 150'sini geçemiyor bu rakam. Kısa çalışma ödeneği tabii bu sıralarda özellikle daha ön plana çıkan bir durum kriz nedeniyle.

Evet, eğitim gereksinimiyle ilgili teşvikler var. Burada da mesleki yeterlilik belgesi var. Mesleki veya teknik okul mezunu olmak bir seçenek, üçüncü bir seçenek de İŞKUR kursuna katılmış olmak. Buralarda altı aya, 24 ay arasında değişen destekler var. Artı, çalışan eğer İŞKUR'a kayıtlıysa, İŞKUR'a kayıtlılık bir zorunluluk değil tabii, altı ay daha bu sürelere ilave edilebiliyor.

İşbaşı eğitim programları var. Bunlar nedir? İşbaşı eğitim programları, buna “stajyerlik” de deniyor. Burada çalışanlara, özellikle işsizlere daha doğrusu deneyim kazandırmak için yapılan bir uygulama. Tabii aynı zamanda şirketleri de ücretsiz, ya da maliyetsiz personel imkânı sağlanmış oluyor. Burada bilişim ve imalat sektörlerindeki işyerleri için altı aya kadar, siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama mesleklerinde ya da sektörleri için dokuz aya kadar bir teşvik söz konusu. Staj döneminde de ücretler ve sosyal güvenlik, genel sağlık sigortası İŞKUR tarafından ödeniyor. Böylece işverenler bir maliyete katlanmadan bu şekilde bir stajyer grubuyla işlerini götürebiliyorlar, bu da ekstra bir durum.

Dezavantajlı gruplara ilişkin teşviklere bakalım. Burada da üç grup var demiştik. Birincisi, çalışma gücünün en az % 40'ını kaybetmiş olanlar, bu kişileri istihdam eden işverenler bu haktan faydalanabiliyorlar. Burada Sosyal Güvenlik primi işveren payı tamamı karşılanabiliyor.

İkinci olarak, işsizlik ödeneği alanlar var. Yani işsiz kalmış, İŞKUR'a başvurmuş ve işsizlik sigortasından yararlanıyor. Bu dönem içerisinde, bu kişileri istihdam eden şirketler de onların kalan süreleri için, mesela diyelim ki altı ay işsizlik sigortasından ödenek alıyor. İki ay sonra bir işyerinde çalışmaya başladı. Bu işte kalan dört ay için, işverenlere teşvik sağlanıyor. Bu da aslında iyi bir mekanizma, yani bu çalışanlara iş bulmak halinde bu şekilde bir teşvik mekanizması oluşturmak açısından yararlı gözüküyor. Gençler için tabii var ve kadınlar için var. Bildiğiniz gibi, Türkiye'de kadın işgücü son derece az % 30 küsurlarda, dolayısıyla bunu artırma hedefi var. 2023'e kadar % 40'a, % 41'e çıkarılması hedefi var. Bunun için de 2008'den beri teşvik mekanizması uygulanıyor. 18 yaşın üzerindeki her kadına veya her kadın tabii işsiz olması koşuluyla, bir de erkekler, 29 yaş grubundaki erkekler için de, eğer bunları istihdam eden şirketler söz konusu olursa, bunlara da 24 aya kadar prim teşviki sağlanıyor.

İş kazasını önleme, yani iş güvenliğini sağlama açısından ne tür tedbirler var. Onlardan da bahsedelim. Aslında bu yılın 01 Ocak itibariyle yürürlüğe giren veya uygulanmaya başlayan bir program. Buna göre, eğer çok tehlikeli iş yerinde, biliyorsunuz üç sınıf var iş sağlığı güvenliği kanunu açısından "çok tehlikeli" "tehlikeli" ve "az tehlikeli" gibi. Çok tehlikeli bir işyerinde ve 10'dan fazla çalışanı olan işletmelerde, eğer son üç yıl içinde herhangi bir ölüm ve iş kazası meydana gelmemişse, ya da sürekli iş göremezlikle sonuçlanan bir kaza meydana gelmemişse, bu durumda bu işletmelere üç yıl boyunca işsizlik sigortası işveren payının yarısı, yani % 1'lik kısmına indirim uygulanacak. Bu da aslında işçi başına en az 25,00 veya 26,00 lira'lık bir teşvik anlamına geliyor. Büyük bir işletme için, gerçekten büyük rakamlara ulaşabilir bu, her ay için hesapladığımız zaman büyük rakamlara ulaşabilir.

Sektörel teşvikler var. İmalat veya bilişim sektörleri için destek tutarları 1.113,00 lira'yla, 2.712,00 lira arasında değişiyor. Diğer sektörler için destek tutarları da 1.113,00 lira'ya kadar ulaşabiliyor. Dolayısıyla sektörel teşvikler bu şekilde uygulamaya girebiliyor.

Evet, şimdi acaba bu teşvikler işe yaradı mı? Bunlardan da kısaca bahsedelim. Bu konuda yapılmış çok az araştırma var maalesef. Aslında Çalışma Bakanlığı'nın bunu düzenli olarak araştırması gerekir. Çünkü çok büyük paralar harcanıyor ve bu paralar maalesef işsizlik sigortası fonundan harcanıyor, aslında yanlış ama böyle bir uygulama var.

İki araştırma var. Birisi, Bahçeşehir Üniversitesi'ndeki bir araştırmacı Gökçe AYÇAL tarafından yapılan bir araştırma. Bir de, Merkez Bankası'ndaki üç araştırmacı tarafından yapılmış bir araştırma var. Her iki araştırmanın da ortak bulgusu, tabii bu araştırmalardan bir tanesi 2013, birisi 2017'de yapılmış. Yani şimdi daha yeni araştırmalar yapılırsa, daha uzun bir periyod değerlendirir. Artı, bu araştırmalar sadece 2008'deki genç erkekler ve kadınlara yönelik teşvikler üzerine yapılmış bir çalışma. Araştırma bulgusu şu; Birincisi, evet yani kadınlara dönük teşvikler artı bir avantaj sağlıyor. Gerçekten de kadınların, özellikle de lise mezunu olmayan evli kadınların kayıtlı istihdamdaki payı artırıyor. Ama erkekler için, biliyorsunuz 18'le, 29 arasındaki erkekler için de böyle bir teşvik var. Bu teşvik mekanizması beklenen sonucu en azından o dönem için vermemiş gözüküyor. Ama onun dışındaki teşvik mekanizmaları için yapılan bir araştırma yok. Dediğim gibi, Bakanlığın aslında her yıl, belki üniversitelerle de anlaşarak raporlar hazırlatması ve ona göre de tabii teşvik mekanizmalarını değerlendirmesi lazım. Gerçekten işe yarıyor mu bu, yoksa yani boşa mı harcanıyor diyeyim. Tabii şu önemli, onu da belirtelim. İstihdam teşvikleri toplam istihdamı aslında artırmıyor, istihdamın yapısını değiştiriyor. Yani bir işletme, hele de bu teşviklerden yararlanmak istiyorsa bu durumda, örneğin kadın çalışanları tercih edebiliyor bu teşviklerden faydalanmak için, ya da ileri yaştaki bir erkek yerine genç yaştaki bir erkeği, 18 – 29 yaş grubundaki bir erkeği tercih edebiliyor. Bu şekilde istihdamın kompozisyonunda değişiklik söz konusu oluyor. Toplam istihdamı bir anlamda etkilememiş oluyor.

Evet, benim sunacaklarım bunlar, İŞKUR'un internet sayfasında bu detayları bulabilirsiniz, hepsi var. Ben de oradan büyük ölçüde faydalandım. Soru faslında sorularınız olursa, daha detaylı girebiliriz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Önce hocamıza teşekkür ederiz, sağolsun, varolsun. “devlet teşviki” dediğimiz zaman, milli ekonomimizin gelişmesi, istihdamın sağlanması, firmalarımızın markalaşması ve uluslararası rekabet edebilmesi amaçlanmaktadır. Bu anlamda, arkadaşlarımızın anlatmış olduğu bu teşviklerin biz Yeminli Mali Müşavirler olarak firmalarımıza anlatıp, değerlendirdiğimiz zaman hem mesleğimiz, hem de firmalarımız için artı değer yaratmış olur. Bu hususta biraz daha hem mesleğimizin kamu nezdinde kabul görülür olmasını sağlamak, belki de uzun vadede bu firmaların sağlıklı hayatlarını idame ettirebilmesi için bir vesile olmuş olur. Bunlara da bundan sonra dikkat ederseniz iyi olacağını düşünüyorum.

İki konuda duyurumuz var. Bunları da lütfen “Yönetim olarak aldığımız bir karar gereği” diyeyim, Odamızın teftişi sonucunda yapılan eleştiri ile bazı meslektaşlarımızın internet sitelerinde reklam yapıldığı, yani özellikle belirli firmaların isimlerini kullanarak veya kendi mükelleflerinin reklamını yapmak

amacıyla, haksız rekabet yaratıldığı düşüncesiyle, bunlar için gerekli önlemin alınması istenmişti. Biz de Yönetim olarak bu gibi durumlarda bulunan arkadaşları çağırıp görüşeceğiz, gerekirse Disiplin Kurulu'na sevk etmeyi düşünüyoruz, bu birincisi.

İkincisi, 05 Şubat'ta İstanbul Ticaret Odası'nda meslek komitesi tarafından düzenlenmiş olan KDV konulu bir panel var. Zamanınız olursa, Oturum Başkanı da Sayın Başkanımız, katılırsanız memnun oluruz. Bu ikinci duyurumuz. Teşekkür ederim. 15 dakika sonra tekrar salonda görüşmek üzere şimdilik hoşça kalın.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Arkadaşlar lütfen yerlerimize geçelim. Evet sayın Zafer ALTINTAŞ üstadım söz sizde, buyurun.

ZAFER ALTINTAŞ Söz hakkı verdiniz istemedim.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

İstemediniz değil, başında söylediniz bana, Süleyman üstat da şahit.

ZAFER ALTINTAŞ

Evet. Dilek hanım sunumunuz için teşekkür ediyorum. Benim sorum son bölümde söylediğiniz arabuluculuk ne kadar yaygın?

Av. DİLEK YUMRUTAŞ

Evet, işçi işveren uyuşmazlıklarında her yıl 400 bin dava açılıyordu önceki yıllarda tüm Türkiye'de. Geçen yıl arabuluculuk için 430 bin başvuru oldu ve bu davalardan sadece açılan 92 bin davada arabuluculuğa elverişli olmayan dava var. Dolayısıyla % 85 başarılı bir sonuç elde edildi.

ZAFER ALTINTAŞ

Şimdi tabii burada bizi ilgilendiren nokta arabuluculuk, biz olamayız. Yeminli Mali Müşavir olarak, hukukçu değiliz, ama burada üstadımız var, o şanslı, hukuk mezunu olduğu için.

Av. DİLEK YUMRUTAŞ

Olabilir, evet.

ZAFER ALTINTAŞ

Olabilir, Şimdi bizi ilgilendiren buradan hareketle, bu konuda dediniz ki, “arabulucular gerekirse uzman kullanabilirler”.

Av. DİLEK YUMRUTAŞ Evet.

ZAFER ALTINTAŞ

Buradaki sorum Şu, 430 bin veya kũsur dosyada, bilginiz var mı kaçında bizlere ihtiyaç duyulmuŐtur, bu konuda bilginiz var mı? Ve bunun ũcretini kim ũdũyor?

Av. DİLEK YUMRUTAŞ Bunun ũcretini bir kere taraflar ũdũyor.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Dilek hanım Őoyle, ũnce soruları alalım. Ondan sonra tek tek cevaplayalım. Benim de bir sorum var, Őoyle; Arabuluculuk, tahkim, uzlaştırma, bunların ũrtũŐtũėũ ve ayrıŐtıėı noktalar nelerdir? Bu konuda kısa, ũzlu bir cevap istiyorum. Bir sorum daha var. Bizim Yeminli Mali MũŐavirlerle mũkellefler arasında yapmıŐ olduğumuz sũzleŐmeden kaynaklanan olaylar arabulucuya gelebilir mi? Çok spesifik bir soru yani. Her yıl sũzleŐme yapıyoruz.

Av. DİLEK YUMRUTAŞ Yeminli Mali MũŐavirlik ũcretleri mi?

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ Evet, evet.

DİNLEYİCİ Hizmet sũzleŐmesi. “Alacağımız arabulucuya gider mi” diye,

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ O da olabilir tabii, aynı Şeyi sũylũyoruz.

ZAFER ALTINTAŞ

Evet, devam edebilir miyim Sayın Başkan? Diğer konuşmacılar da var.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Tabii, tabii, ũnce soruları alalım. Ondan sonra tek tek veya toplu olarak cevap verebilir arkadaşım. Başka sorusu olan var mı? Buyur Zafer Bey devam edin, lũtfen, lũtfen. Ben sordum bitti, katkı yapmak anlamında dũŐũndũm ũstadım.

ZAFER ALTINTAŞ

Şimdi hocamız Kamber KAYA beye bir sorum olacak. Bütün sunum boyunca onlarca destek, teşvik daha doğrusu, bu kadar geniş bir mevzuatı, bu kadar bakanlık, değişik bakanlıkların takip etmesi takip etmesi sorun teşkil etmez mi? Yani bu kadar destekle çok iş yapılır diye düşünürken, ama peki uygulamada ne oldu? Gerçi hocamız konuşmasının son bölümünde bir nebze değindi, iki üniversitenin çalışmasından bahsetti. Ben şunu merak ediyorum daha geniş olarak, çünkü hocamız sadece sigorta primleriyle ilgili şey yaptı, ben daha genel sormak istiyorum. Bu kadar teşvik, vergi teşviki hibe, karşılığında acaba bunların ekonomiye ne katkısı olur? Büyümeye nasıl bir katkıda bulunmuş olur? İstihdamı nasıl etkiledi? İhracat gelirimiz, mesela “ihracat” dediniz, “ihracat teşvik” dediniz. Arkadaşım 2008 ihracatı 132 milyar Dolar. Aradan on yıl geçti, şu anda bayram ediyorlar, 2018’in ihracatı 168 milyar Dolar diye, yani 27 milyar Dolarlık bir artış var. On yıla böldüğümüz zaman % 2’yi bile bulmuyor bu artış. Ve bu kur artışına rağmen, yani kur 1.00’ken, bugün 5,00 lira olmasına rağmen, yani kur biliyorsunuz ihracatı teşvik eden bir unsur. Buna rağmen ihracattaki artış bu.

Şunu öğrenmek istiyorum netice olarak? Bir teşvik veriyorsunuz, sonunda merak etmiyor siyasi otorite, çünkü bunun bir maliyeti var devlete.

DİNLEYİCİ Vergi harcaması...

ZAFER ALTINTAŞ

Vergi harcaması, artı hibe de var üstadım. Dolayısıyla bunun ekonomiye yansımalarıyla ilgili bir anket, bir çalışma, rakamlar var mı? Kamber beye soruyorum, madem bu kadar teşvike bizi boğdu, teşekkür ediyorum, uzattım kusura bakmayın.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Biz teşekkür ederiz sayın üstat. Evet, başka sorusu olan varsa, buyurun.

DİNLEYİCİ

Teşekkür ediyorum. Evet, Dilek Hanım sorularımız sizi ders'e geç bırakmaz umarım. Öncelikle bilgilendirme için her konuşmacımıza da teşekkür ediyorum. Arabuluculuk öncesi zorunlu veya ihtiyari arabuluculuğa gidiş aşamasını sağ olun sayenizde bilgilendik. Arabuluculuk aşamasından sonrasıyla ilgili de bilgilendirirseniz, yani arabuluculuğa başvurduk, ondan sonra tarafların yükümlülükleri, süreci, sonuçlanması, sonuçlanmaması, kısaca lütfen.

ASIM ÖZGÖZÜKARA

Daha geniş bir dinleyici olsa daha iyi olurdu. Şimdi bu teşviklerle bizim Yeminli Mali Müşavirlerin bu kadar detaylarla uğraşması mümkün değil. Bunu yapan arkadaşlar var. Kamber beyin anlattığı şey doğru, yani burada bir hata yaparsak bedeli ağır olur...

BAYRAM TURANÇIFTÇİ Biz hata yapmamaya çalışıyoruz zaten, “genel” diyoruz yani.

ASIM ÖZGÖZÜKARA

Kamber bey dedi ki, “mesleğimiz tehlikede yeni şeyler bulmazsak”, ben size bir örnek vereceğim. NOKIA diye bir telefon vardı bilirsiniz. NOKIA telefon piyasasının % 70’ini almıştır. Sonra bir APPLE telefon çıktı. NOKIA’nın elinden bütün bu avantajları aldı. Bunların farkı ne biliyor musunuz? Dinleyin, bakın bu bizi ilgilendiriyor. NOKIA diyordu ki, “ben ne yaparsam müşteri alır”. APPLE da dedi ki, “müşteri ne isterse ben onu yaparım”. Şimdi biz de, bu kapitalist düzenin esası tabii, Sosyalizmin aksine, müşteri hakimiyeti, tüketici hakimiyeti. Biz de şimdi, bizim dediğimiz değil, meşru ölçümler içinde müşteri ne istiyorsa onu yapmamız lazım ki ayakta kalalım. Ben bunu söylemek istiyorum, özellikle gençlere.

Bütün konuşmacılara teşekkür ediyorum.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Katkın için teşekkürler sayın üstadım. Evet Şahin Bey buyurun.

ŞAHİN BEY

Hocamıza, avukat hanıma teşekkürlerimizi sunuyoruz. Ben de SGK teşvikleriyle ilgilenme fırsatı buldum. Bu arada tabii SGK’da kendi sistemleri yenileniyor, o dönemlerde çok kötü bir alt yapısı vardı, herhalde son dönemde bizim de istediğimiz noktaya geldi. Artık bir çalışanı işe almadan önce, potansiyel teşvik ekranı var. TC numarasını girdiğinizde, hangi teşvik numarasından bu işçiyi alabileceğinizi söylüyor. Ama işe aldıktan sonra ekran kapanıyor. Bildirgesini verdikten sonra, işe aldıktan sonra ki, mesela 15 gün önce işe aldınız. Eğer 01 Şubat’ta sorgularsanız bu defa bildirgesini yaptığınızda ortak indirimini görüyorsunuz. Yani artık o kadar çok teşvik var ki, hangi teşvikten faydalanması gerektiğini tespit etmemiz gerekecek. SGK alt yapısı bu noktada bence iyi bir duruma getirilmiş.

Bu soru değil de, Dilek hanımın yaptığı sunumla ilgili söylemek istiyorum. Arabuluculukla ilgili özellikle bu son dönemde işçi ve işveren davalarıyla ilgili biz çok fazla dönüşler alacağız. Maalesef öyle bir duruma geldi ki bu iş, işçilerin işlerine son verildiği şu anda maalesef hemen avukat meslektaşlarımız “aman ne olsun da böyle bir dava alalım” telaşı içindeler. Bugün birçok holdingimizde olsun, büyük şirketlerimizde olsun, ücreti tam gösterilen çalışanları da var, tam gösterilmeyen çalışanları da var. Hatta çalışan, bazen bunu kendisi de istiyor, “benim için katlanacağınız maliyeti devlete ödemeyin, bana maaş olarak verin” diyenler var. Bu söylenmesine rağmen, işçi de işten çıkarıldıktan sonra hemen gidip dava açıyor, işte efendim “fazla mesai ücretlerimi almadım, benim ücretimi düşük tutar üzerinden yaptı” gibi, maalesef işverenler de çok zor durumda kalıyor. Bugün çünkü özellikle bir sigorta prim matrah artışı, ücret artışının işverene maliyeti 500,00, 550,00 lira. Bu gerçekten işverenler için çok büyük bir yük. Böyle bir kanun çıkarıldı ama maalesef de işverenlerimiz de böyle bir darboğaza girmiş durumda. Hatta böyle bir dava açtıktan sonra işyerindeki diğer işçiler bunu duyuyorlar, “biz artık ne yapacağız” diyor işverenler, “bizim elimiz kolumuz bağlandı” diyorlar. Türkiye için gerçekten çok zor bir durum. İnşallah buna bir çözüm bulunur. Tamam, arabuluculuk güzel bir şey. Bir şekilde işçilerimiz de haklarını alıyorlar, ama bu da maalesef işverenlerin üzerinde çok büyük bir yük var. Onu söylemek istedim.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ Teşekkürler Şahin bey. Başka var mı acaba, buyurun.

DİNLEYİCİ

Üstat size soruyorum. Yatırım teşvik belgesi sahibi firmalara mal teslim eden, firmaların durumu? KDV iadesini adamdan almıyorsunuz. Tamam, peki bunu satan ne oluyor. Satan iadesini alması inanılmaz derecede zor. Hele imalatçıysa, yandı, yani o zaman başka malın bünyesine giren KDV aldık biz. Bu ülke geçmişte işte bir, iki ay kadar, bir köprü meselesi çıktı. Köprüden geçerken yanlış geçtiler, devlet, paralarını vereceğiz. Gidin vergi dairesine dedi, günlerce kuyruktalar. Ne yapıyorsunuz? İşte cezaları geri alacağız. Kardeşim adamlar belli, yanlışlıkla almışsın, hesaplarına geri iade etsene parayı, alırken güzel, verirken kuyruk. Şimdi bu anlayış devletin bütün yerlerine sızmış. Daha başka bir şey açıklayayım, mesela ben bir SSK primimi hem otomatik ödemedim yaptım, hem de kendim ödedim, hal böyleyken, işte benim 8 bin liramı vermiyorum dedi, 15 bin kayboldu, güme gitti, para yine yok. En sonunda vergi dairesine göndermişler, vergi dairesine borcum vardı, orada da mahsup talebim vardı, yani o iadeyi alamadım kardeşim açıkçası. Alırken güzel, verirken imkânsız. Bu teşviklerin, bu iade mekanizmasının kolaylaştırılması lazım.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Valla Şöyle, bir ay sonra mümkün, yani Şu anda Teşvik Uygulama Genel Müdürü'yle görüŐtük dün veya evvelsi gün, buraya geleceğini, hatta yardımcısıyla birlikte geleceğini söyledi, bu sorunları biz çözümler mekanizması değiliz. Biz sadece belki aracı olabiliriz yani, bu sorunu biz de onlara intikal ettirebiliriz.

DİNLEYİCİ Bilmiyorum, iade işlemi yaptın mı son zamanda?

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Yok, yapmadım. Dolayısıyla bu sorunları birinci elden dinlersek belki çözümler onlar üretir. Bize çözümler üretecek insan lazım, orada katılıyorum, ama,

DİNLEYİCİ

Şimdi bu teşvik belgeleri elektronik ortamda veriliyor artık, hiçbir Őeyini görmüyoruz, ama vergi dairesi görüyor. Alan görüyor, satan görmüyor, satan iade isteyecek, bu nasıl olacak?

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Şimdi sayın üstadım dediğimiz gibi Dilek Hanımın mesaisi bitmek üzere, fakültede olması gerekiyor. Dilek Hanıma mı sorunuz, evet buyurun?

DİNLEYİCİ

Evet Dilek Hanıma bir soru sormak istiyorum mümkünse, kısaca. Bu arabuluculuk müessesesinden bahsedildi. Hukukumuzda, sistemimizde bu çok da yeni değil. Bunun dünyadaki uygulamaları hakkında durum nedir? Kısaca ondan bilgi almak istiyorum.

Bir de bu dava Şartı olarak arabuluculuk müessesesi hakkında ne düşünöyorsunuz? Bugün yine dünya uygulamalarında durum nedir? Sizin kişisel görüşünüz ne? Kısaca bunu yorumlarsanız, teşekkür ederim.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Buyurun Dilek Hanım. Siz de mi Dilek Hanıma soracaksınız, buyurun sorun.

DİNLEYİCİ

Şimdi bakıyorsunuz “avukat” yazıyor, yanında da “arabulucu”. Hem avukat, hem arabulucu nasıl oluyor? Yani her işi yapar, ne iş olursa yapar, doğru mu? Hem

savunma, hem çözüm. Bunları ayırmak gerekmez mi? Hem avukat, hem uzlaştırmacı, doğru mu? Bir de arabulucu var, uzlaştırmacı var, ikisinin arasında ne fark var. Bu ülkede bu adalet var mı? Doğru mu?

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ

Teşekkür ederiz, anlařılmıŐtır. Evet, Dilek Hanım sizi dinliyoruz Şimdi.

DİLEK YUMRUTAŞ

Ben bugün tabii ki başlangıç sunumumda “arabuluculuk nedir” konusunu geneli itibariyle gelen sıralamayla ifade ettim, Şöyle yapalım. Öncelikle uzman ücretlerini sordular. Uzmanlara ücretlerini taraflar karŐılıyor, ama Şöyle düşünün; Arabulucu tarafsız, bağımsız bir üçüncü kişi olup, mahkeme gibi bağımsız yargılama yapmaz. Sadece tarafları iletişim ve müzakere ortamında buluŐturduđu bir yer. Dolayısıyla arabuluculara gelirken taraflar uyuşmazlık konusuna ilişkin belge ve bilgilerini bize sunabilirler. Kendileriyle değerlendirmek üzere mali müŐavirlerinden kendileri bilgi alabiliyorlar. Eğer bir ihtiyaç olduğunda da biz onlara mali müŐavirlerden ya da avukatlardan “bilgi alabilirsiniz” Şeklinde mutlaka toplantımıza hazırlıklı gelmelerini söylüyoruz. Çünkü arabulucu kesinlikle hesaplama yapmaz. Neden tarafsız bağımsız üçüncü kişi olduğu için. Eğer hesap bilirkiŐiliđi gerektiren bir durum varsa, onlara söylediğimiz iki husus var “lütfen bir avukat ya da bir mali müŐavirden gidip bir hesaplama yaptırın, danıŐın, öyle gelin”. Şirketlerin, zaten kendi mali müŐavirleri var, bağımsız denetim firmalarıyla da çalışıyorlar, kendi Yeminli Mali MüŐavirleri de var. Serbest Muhasebeci Mali MüŐavirlerle de çalışıyorlar. Onlardan bilgi alabiliyorlar. Ama vatandaŐ da yine aynı Şekilde kendisi gidiyor. Dolayısıyla biz ancak, “bizim tanıdığımız yok, sizin bir hesaplama yaptırmak için öneriniz olur mu” dediklerinde de, işte öyle bir durumda kendileri bulamadığında biz de üniversitelere bilirkişilik anlamında tarafları yönlendiriyoruz. Bir isim önermiyoruz doğrudan, onu söylemek isterim. Tarafsızlık gereği bir ismi önermiyoruz açıkçası, ama süreçte kendileri mali müŐavirlerle bizim toplantılarımıza katılıyorlar. Yeminli Mali MüŐavirlerle katılıyorlar. Bazen hatta avukatla mali müşavir birlikte geliyor, taraf olarak asil gelmiyor. Çünkü taraf asillerin bulunması zorunlu değil. Yasada bir arabuluculuk toplantısında ya Őirket müdürleri olacak, ya da avukatları olacak. Uzman üçüncü kişi olarak Őirket müdürü ya da avukatla beraber katılabilir. İki Őirket varsa, iki Őirketin de Őirket müdürü ya da avukatları uzmanlarla beraber katılabilirler, karşılıklı. Yani sadece diyor ki yasa, “taraf asil, kanuni temsilci veya avukatı katılabilir arabuluculuk görüşmelerinde” diyor. Üç Őartımız var “kanuni temsilci”, ki kanuni temsilciyi siz çok iyi biliyorsunuz mesleğiniz gereği. Avukat ya da taraf asil, gerçek kiŐilerde taraf asil ya da avukatı, tüzel kiŐilerde de kanuni temsilci ve avukatı katılıyor.

DİNLEYİCİ

Yaygın mı, uygulama nasıl? Onu merak ettim ben. Uygulamada 400 bin dosya dedik ya, uzmanlar katılıyor mu....?

DİLEK YUMRUTAŞ

Kendileri, alıyorlardı. Şöyle söyleyeyim, şirketlerin tercihinine bağlı. Şirketler kendisi getiriyor uzmanını.

DİNLEYİCİ Geliyor mu?

DİLEK YUMRUTAŞ Evet, geliyor, şirketlerin uzmanları geliyor.

H. İBRAHİM AKTAN Hiçbir sıfatı yok yani üstat....

DİLEK YUMRUTAŞ

Uzman üçüncü kişi olarak geliyor. Uzman sıfatınızla katılıyorsunuz. Şirketler ayrıca toplantıya katılmanız karşılığı size ayrıca danışmanlık ücreti ödüyorlar. Ekonomik değer burada. Çünkü o toplantıya katılıp, görüş vermek, mütalaa vermek, orada gelip de onlarla katılmak da ayrı bir ücreti gerektiriyor sizlerin hizmeti bakımından.

Şimdi arabuluculuk, tahkim ve uzlaştırmanın ayrımı, öncelikle biz uyuşmazlık çözümü diyoruz, yargılama yapılarak veya yargılama yapılmadan. Yargılama başlığında devlet yargısı ve tahkim yargısı var. Her ne kadar mahkemeye alternatif uyuşmazlık çözümü dediğimizde, tahkim de aslında bir yargılama, neden? Çünkü tahkimde hakem ya da hakemler bir karar veriyor. Taraflar kendi kararlarını vermiyor.

Uzun yıllardır dünyada uygulanan sistem, sizin de sorunuza yanıt olmak üzere, çok eski çağlardan beri Uzak Doğu'da ve bizim Uzak Çağ'da Türklerde de yaygın, arabuluculuk her daim toplumlarda uygulanmış. Modern uygulama 1967 yılında, ilk 1926'da Amerika'da Tahkim Birliği'nin kurulmasıyla başlıyor. Günümüz modern uygulamalarına benzer "mediation" dediğimiz arabuluculuk 1967 ve devamında Amerika'da uygulanmaya başlanıyor. 1981 yılında İngiltere'de yasa olarak kabul ediliyor. 94 – 98 arası Birleşmiş Milletler'de çalışmalar başlıyor. 98'de Birleşmiş Milletler Arabuluculuk Model kanununun kabulü üzerine, Birleşmiş Milletler'e üye tüm ülkelere, Birleşmiş Milletler iç hukuklarında ekonomik, psikolojik, sosyal faydalar üreten, adalete erişimi kolaylaştıran, maliyetleri düşüren uluslararası tüm dünyada ortak, anlaşılabilir sistemleri iç hukuklarına düzenlemelerini istiyor. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler üye ülkeler

sırasıyla zaman içerisinde 90'lı yılların sonunda, 2000'li yılların başında Arabuluculuk Kanununu kabul ediyorlar. Biz dünyada 161'inci sırada bu yöntemi yasalaştırmış bir ülkeyiz. Bizden önce 160 ülkede uygulanıyor. İngiltere'de 1980'de kabul ediliyor ve İngiltere'de 1,5 milyon uyuşmazlığın, 1 milyon 450 bin'i arabuluculuk ve bir kısmı da tahkimle çözümleniyor. Sadece mahkemelere intikal eden dava sayısı 50 bin. 1,5 milyon uyuşmazlık var. Onların gerçek istatistiği, ben de az önce istatistik örneği verdim. Bizde de 430 bin başvurudan, sadece mahkemelere intikal eden sayı 90 bin'den bile az, çünkü o başvurulamayacakları da kapsıyor. Yani baktığımızda % 85'i alternatif uyuşmazlık çözümleriyle çözümlenmiş oldu.

Dava şartı uygulaması İtalya'da hemen hemen her alanda dava şartı, biz Türkiye olarak dava şartı modellemede İtalya arabuluculuk yöntemini model almış bir ülkeyiz onu belirtmek isterim. Kanunumuzda Avusturya'ya benzer yöntemler var ama dünyanın neresine giderseniz gidin arabuluculuk mevzuatı hemen hemen ilkeleri, esasları, süreci her yerde aynı. Sadece iç hukuklarından farklı düzenlemeler içeriyor. İtalya'da hemen hemen her alanda dava şartı, ama İtalya'da davalarda avukat olması da şart. Dolayısıyla İtalya'da arabuluculuk her alanda dava şartı olmakla birlikte, arabuluculukta da mahkemelerindeki gibi, avukat bulundurma zorunluluğu var arabuluculukta, yani her arabuluculukta mutlaka hem avukat, hem arabulucu var. Arabulucu bağımsız tarafsız üçüncü kişi, taraflar da arabuluculukta kiminle temsil ediliyorlar? “zorunlu avukatlıkla” temsil ediliyorlar, çünkü onlarda mahkemelerde zorunlu avukatlık sistemi var İtalya'da. İtalya'da avukat olmadan hiç kimse davalarını takip edemiyor mahkemede, dolayısıyla arabuluculukta da aynı şey var.

Şimdi bizde de zorunlu avukatlık olmadığı için arabuluculukta da avukatla temsil zorunluluğu yok. Ancak, kanuni temsilciler ya da avukatlar şeklinde bizdeki düzenleme.

DİNLEYİCİ Arabulucunun uluslararası teknolojideki söyleneşi nasıl?

DİLEK YUMRUTAŞ

“mediation” evet. Şimdi burada ben hemen size uzlaştırma ve arabuluculuk arasındaki farkı ifade edeceğim. “mediation” diye geçtiğini ifade ettim, “arabuluculuk” üst başlıktır. Uzlaştırma arabuluculuğun Ceza Hukukundaki bir türüdür, uzlaştırma Ceza Hukukundaki bir arabuluculuk türü. “faiz mağduru arabuluculuğu” diye geçer. Mağdur faiz arabuluculuğu Ceza Hukukunda “uzlaştırma” olarak yansıyor, yurt dışında ise “mağdur faiz arabulucu” diye ifade ediliyor. Bu yöntemle de uygulanan arabuluculuk metodu “dönüştürücü arabuluculuk”tur. Bizim diğer arabuluculukta uyguladığımız türler ise “kolaylaştırıcı arabuluculuk” ve “değerlendirici arabuluculuk”tur.

Şimdi ne uzlaştırmada, ne de arabuluculukta, arabulucu ya da uzlaştırmacı bir karar vermez. Uzlaştırmada uzlaştırmacı bir rapor düzenler taraflar uzlaşırsa, o uzlaşma raporu mahkeme ilamı niteliği kazanır. Arabuluculukta da, özel hukukta arabulucu tarafların müzakerelerinden sonra bir anlaşma yapmaları halinde, bir anlaşma belgesi düzenler ve bu anlaşma belgesi ilam niteliğini kazanır.

Ben şimdi buradan hemen size, az önce aşamaları sordunuz.

DİNLEYİCİ

Bir tutanak tutuluyor “uzlaşmıyorum” diye, öyle yaptık. Ona bir de rapor mu yazıyoruz?

DİLEK YUMRUTAŞ

Hayır, uzlaşsın, uzlaşmasın ona bir rapor yazıyor. O şekilde. Yalnız teklif kabul edilmiyorsa, sadece üst yazıyla savcılığa veriyorlar, yani uzlaştırma faslı öyle. Ama arabuluculukta biz tutanakla ilerliyoruz.

Arabuluculuğun işlem aşamalarını ben dinleyicinin sorusuna yanıt olmak üzere ifade edyim, şimdi arabulucular ister dava şerhi, ister ihtiyari olsun başvurulduktan sonra biz atanıyoruz, ya da doğrudan taraflar bizi seçebiliyorlar. Bizim arabuluculuk merkezlerimiz var. Bizim arabuluculuk merkezlerimize de doğrudan başvuru yapabilirler ya da adliyedeki arabuluculuk bürolarına da doğrudan başvuru yapıyorlar. İki de mümkün. Burada da eğer adliyedeki büroya bir taraf başvuruyorsa, sistem otomatik atıyor. İki taraf birlikte başvuruyorsa istediği arabulucuyu seçebiliyor. Yine, eğer arabuluculuğa elverişli bir uyuşmazlıkta, o zaman biz göreve başlıyoruz. Arabuluculuğa elverişlilik dava şartı olup, olmamasıyla ilgili değil, tamamen konunun arabuluculukla çözülebilir olması.

Burada başvurudan sonra hemen taraflarla iletişime geçiyoruz. Birlikte oturum günü belirliyoruz ve ilk oturuma davet ediyoruz. İlk oturumda birlikte veya ayrı oturumlar yapabiliriz, bazen taraflar, şehirlerarası farklı, ayrı yerlerde olduğu durumlar olabiliyor. Öyle bir durumda ayrı ayrı yapabiliyoruz. Veya çok gergin taraflar olabilir, hiçbir şekilde bir araya getiremeyeceğimiz taraflar olabilir, tüm süreci ayrı ayrı görüşmelerle de tamamlayabiliyoruz. Toplantılarda birlikte ya da ayrı ayrı toplantılar yapabiliriz. Sürecin esası gizliliklidir. Birlikte yaptığımız görüşmeler, bütün o toplantıya katılanlarla aramızda gizli toplantılardır. Ayrı ayrı yaptığımız toplantılarda hangi tarafla görüşüyorsak, onunla aramızda gizli toplantılardır. Bize aktardıkları bilgileri, bir tarafın izni olmadan diğer tarafa hiçbir zaman aktaramayız. Gizliliğin altı ay yaptırım cezası var. Tüm taraflar ve toplantıya katılanlar da bu gizlilik kapsamında yer alıyor. Arabuluculuk sürecinde

Üretilen bilgi ve belgeler, konuşulanlar mahkemelerde delil olarak kullanılmaz. Bunlar hakkında tanıklık yapamaz. Ve sürekli ilk oturum sonrasında ikinci oturum, üçüncü oturum diyerek arabuluculuk süreci boyunca srdrlebiliyor.

İşçi işveren uyuşmazlıklarında devlet tamamlanma süreci olarak dört hafta süre belirledi. Ticarilerde sekiz hafta süre belirledi. Ancak bu sekiz haftada bitirilmezse taraflar, o takdirde biz süreyi ihtiyari olarak devam ediyoruz. Dava şartı dosyamızı sistemden kapatıyoruz. Ama arabulucular ve taraflar her zaman devam edebilirler. Aynı şey işçi işverende de geçerli.

Bu arada az önce ifade ettiler. Arabuluculukta anlaşmalı fesihler mümkün işçi işveren uyuşmazlıklarında. Dolayısıyla alışma barışını sağlayıcı yönde, iyileştirici yönde işverenin işçisinin alacaklarını ödedikten sonra bir daha dava aılmamasını sağlamak üzere, anlaşmalı fesihleri arabuluculukla, yani fesih sözleşmeleri yada anlaşmalı fesihleri arabuluculukla yapmaları mümkün tarafların.

Burada düzenlediğimiz belgeleri de şöyle ifade edersem; Anlaşma ya da anlaşmama durumunda “anlaşmama tutanağı”, ya da “anlaşma belgesi” düzenleniyor. Bir de “son tutanak” dediğimiz ikinci bir evrak daha düzenleniyor. Dolayısıyla süreç gizli olduğu için bu belgeler hiçbir şekilde deşifre olmaz. Sadece son tutanak evrakı istatistikler için bakanlığa gönderilir. Eğer dava aılacaksa da anlaşma olmayan durumlarda taraflara verilir. Srecimiz bu şekilde devam ediyor ekrandan da grldğu gibi.

Yine bir soru oldu, “YMM cretleri” ile ilgili. şimdi benim şurada hemen belirtmek istediğim, biz avukatların vekâlet cretleri, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin hizmet ücretleri, serbest meslek erbabı hizmet creti. Karşı tarafımız bir ticaret şirketi olsa bile, ticari dava değil. Dolayısıyla dava şartı kapsamında değil, ancak ihtiyari arabuluculuk konusu oluyor.

şirketlerin birbirleriyle alacakları, örneğin sizin bir denetim A.ř.’niz vardır. Denetim A.ř.’nin danışmanlık hizmeti alacağı vardır bir şirketten, o dava şart arabuluculuk konusu. Ancak, serbest meslek erbabı creti ihtiyari olarak arabuluculuğa getirilebilir. Direkt “dava açmak istemiyorum” diyorsanız, “icra takibi de yapmak istemiyorum”, “şirketle aram bozulmasın” diyorsanız, arabuluculuğa getirebilirsiniz. Karşılıklı anlaşmalarla hizmet szleşmelerinizdeki hizmet alacaklarınızı her zaman çözebiliriz.

ZAFER ALTINTAş

Hakemlik ne oluyor, arada bir de hakemlik var?

DİLEK YUMRUTAş

“Hakemlik” derken, hakem olan her yerde arabuluculuğa başvurabilirsiniz. Arabuluculuğa başvuru ihtiyaridir. Sadece tahkim, zorunlu tahkim ya da tahkim sözleşmesi bulunan yerler ya da tüketici hakem heyetleri gibi durumlarda dava şartı uygulanmaz. Ama ihtiyari başvuru her zaman uygulanabilir.

VEHBİ KARABIYIK

Sözleşmelerimizde hakem heyeti var, o zaman ben arabuluculuğa gidebilirim.

DİLEK YUMRUTAŞ

Tamam, gidebilirsiniz, o ihtiyari, gidebilirsiniz. Birlikte de gidebilirsiniz. Eş zamanlı gidebilirsiniz, isteğe bağlı. Arabuluculuk, hakem heyeti zorunlu bulunan hallerde başvuruya engel değil. Çünkü arabuluculuk bir yargılama değil. Arabulucu bir karar değil, taraflar karar veriyor. Taraflar anlaşıyor, ben sadece onu yani noter gibi düşünün, yani arabulucunun noterden çok daha büyük fonksiyonu var ama noter gibi tasdik makamıyım ben. İkisinin yaptığı anlaşmayı tasdik ediyorum. O anlaşma müşahidi gibi düşünün, ama tabii ki oradaki anlaşma müzakere dinamiklerini ben sağlıyorum. Yani onları bütün gerilimleri düşürüp, erişimi kolaylaştırıcı ihtiyaç ve menfaatleri ortaya çıkarıp her iki tarafın da kazan kazan çözümlere erişmesini arabulucu sağlar.

DİNLEYİCİ

Şu soru çıkıyor ama, tahkim şartı var, arabulucuya başvuruldu, uzlaşma sağlanamadı. Tahkim dava şartı hala orada duruyor mu, yoksa doğrudan davaya gidebiliyor muyuz?

DİLEK YUMRUTAŞ

Tahkime gitme şartı varsa, tahkime gideceksiniz tabii, her şekilde.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇİFTÇİ Teşekkürler, Plaket için buyurun üstadım.

DİLEK YUMRUTAŞ Ben teşekkür ederim, izninizle ben ayrılacağım.

VEHBİ KARABIYIK

Çok teşekkür ederiz. Hakikaten çok güzel bilgiler oldu, tekrar bekleriz, buyurun.

DİLEK YUMRUTAŞ

Teşekkürler, çok sağolun, inşallah. Spesifik toplantılara ihtiyacınız olursa, ben her zaman gelirim. Bizim arabuluculuk merkezimiz Harbiye’de ve Yeşilköy’de de yine toplantı ofislerimiz var. Her zaman danışmak istediğinizde de ben numaramı da söyleyebilirim sizlere arayabilirsiniz.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Hocamız da gidiyormuş, işi varmış. Onun da plaketini verelim, uğurlayalım. Hocam çok teşekkür ederiz.

Kamber bey kaldı,kendisine soru sorabilirsiniz şimdi.

KAMBER KAYA

Bana hiç soru gelmedi, Zafer beyin sorusuna cevap vereceğim, ama soru gelmedi. Peki önce üstadın sorusunu yanıtlayayım, “teşvik kapsamındaki teslimlerle ilgili KDV iadesi”.

Yatırım teşvik kapsamındaki teslimlerle ilgili KDV iadesinde bana göre hiç özel bir durum söz konusu değil. Nasıl ihracatla ilgili yüklenim yapıyorsa, şimdi yatırım teşvik konusunda bir özel durum var. Firma karşı tarafın yatırım teşvik belgesini alacak. Yatırım teşvik belgesinin tarihi geçerli mi? İki, onunla ilgili vergi dairesi yazısı alacak, vergi mükellefi gerçek usulde. Üç, yerli global listeyi alacak. Yerli global listede, o makine teçhizat yer alacak. Başka hiçbir şey yok. Eğer burada yerli global listede bu ürün varsa, KDV’den istisna olarak satacak. Ben şimdi sorarım size, imalatçı bir kişi bir makine teçhizat aldığı zaman, iade yaparken hesabı yapmıyor mu? Yapıyor. Bütün teşvik kapsamındaki teslimlerde aynı durumda, dolayısıyla bunun özel bir durumu yok. Eğer vergi dairesiyle özel bir durum yaşıyorsanız bir şey demiyorum, ancak bir imalatçı, ihracatla ilgili teslimle, yatırım teşvikli teslim arasında KDV iade süreci bakımından aslında bir farkı yok.

DİNLEYİCİ

Burada tebliğ ayriyeten satıcının “istisna yazısı” almasını şart koşuyor. Ancak, geçen bir konumuz oldu, ben onunla ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı’yla görüştüm. Dedim ki, “satıcı istisna yazısı almamış, bu durumda istisnaya tabi satış olmayacak mı?” Özelge verilmiş, “istisna yazısı alınmaması istisna yapılmasına engel değildir” diye.

KAMBER KAYA

Bakın tebliğ açık. Satıcının herhangi bir belgeye sahip olması gerekmiyor. KDV Tebliği açık, tebliğ diyor ki, “alıcı firmanın şu şu belgelerini alacaksın, KDV

Beyannameesinde göstereceksin”. Ekinde bir form var, 9/a idi galiba. “bunu dolduracaksın, sonra iade süresini başlatacaksın” diyor. Yani özetle şunu söylüyor; Bir tek teslim ederken bu belgeleri almak lazım, global listede olacak. İmalatçı firmanın KDV iade sürecini alması, tekrar söylüyorum. Bir ihracat konusu bir makine teçhizatıta yüklenim hesabı yapmaktan farklı değildir teorik olarak. Ama bakın ihracatta aynı şey.

DİNLEYİCİ Sen bunu teşvik olarak sunuyorsun. Ayrıca git vergi dairesine al diyorsun.

KAMBER KAYA

Şimdi bakın, sanki KDV iade süreci farklı bir şey varmış gibi. Bakın bir ihracatçı bir imalat sürecinde ödediği KDV’yi nasıl daha sonra alabiliyorsa, yatırım teşvikte de aynı şekilde, değişen bir şey yok.

Asım üstat bir şey sordu. Dedi ki, “bu teşviklerle ilgili”, tabii ki biz teşvikleri indirirsek bu işin uzmanına yönlendirebiliriz veya kendimiz yapabiliriz. Örneğin, yatırım teşvik konusu, bir Yeminli Mali Müşavirin yatırım teşvikle ilgili eğer zamanı varsa, teşvik belgesi alması, hiç de zor bir şey değil. Yapabilir. Veyahut Ar-Ge merkezi kuruluşunda yardımcı olabilir, danışmanlık yapabilir. Benim söylemek istediğim, sadece bilin bunları. Tabii ki uzmanına yönlendirebiliriz, orada bir engel yok.

Diğer taraftan Zafer bey bir soru sordu, ama sorusu açık uçlu. Diyor ki, “ihracat ile ilgili çok teşvik var, bu teşviklerin etkinliğiyle ilgili bir çalışma var mı”

Şimdi ihracat teşvikleriyle ilgili, tabii ki ihracat teşvikleri ihracatı geliştiren bir etki yapıyor, neden yapıyor? Şimdi diyelim ki, bazı tarım ürünlerinin ihracatı iade almaya bağlı tamamen veya teşvik almaya bağlı, dolayısıyla teşvik olmadığı zaman bu ihracat rakamı daha düşebilir teorik olarak.

Diğer taraftan konuşmamın başlangıcında Vehbi üstat Güney Kore’den bahsetti. Ar-Ge’den bahsedeyim, Ar-Ge teşviklerinden bahsedeyim. Şimdi dünyada Ar-Ge’ye yapılan harcama, Ar-Ge’ye yapılan harcama sonrası elde edilen patent, teknoloji ve ülkelerin gayri safi milli hâsıladaki payı, direkt gelişmişlikle alakalı. Direkt ihracatı etkiliyor ve patenti etkiliyor. Yani Ar-Ge ile ilgili teşviklerden bahsediyorum. Avrupa ülkeleri dahil olmak üzere, Güney Kore dahil olmak üzere, hepsi yapılan Ar-Ge harcamalarına çok çeşit destek veriyor. Türkiye’de zaman zaman mevzuatını o ülkelere göre güncelliyor. Şu anda Türkiye de gelişebilir. Türkiye’nin harcamaları gelişmiş ülkelerle kıyasladığımız zaman, çok düşük. OECD ile karşılaştırdığımız zaman çok düşük. Ancak, geçmiş on yılla karşılaştırdığımız zamanlar yüzde yüz artmış durumda, böyle bir şey söz konusu.

Dolayısıyla ne diyebiliyoruz? Bazılarını ölçebiliyoruz, bazılarını da ölçemiyoruz. Mesela patent sayısındaki artışı, “Ar-Ge harcamalarının pozitif yönü” diyebiliriz. Veya “bazı teknolojik ürünlerin ihracatının burada etkisi olabilir” diyebiliriz. Yani başka devletin ölçtüğü bir şey yok.

ZAFER ALTINTAŞ

Maliyeti hesaplayamayız değil mi?

KAMBER KAYA

Öyle bir şey yok. Evet, başka soru var mı arkadaşlar? Bir şey daha söyleyeyim arkadaşlar; Özellikle bu Google, twitter gibi reklam harcamalarından stopaj konusu vardı. Bir arkadaş soru sordu ama gitti.

Şimdi 94’üncü maddeye göre bir stopaj var. Ayrıca Kurumlar Vergisi Kanunu madde 30’la daha çok ilgili % 15 stopaj var. Burada karıştırılan şu; Kurumlar Vergisi Madde 15, yurtiçindeki şeyi kapsıyor, o sıfır. Yani buradaki amaç, yurt dışındaki dar mükellefleri vergilendirmek, evet durum bu, yanlış anlaşılmasın. Teşekkür ederim.

DİNLEYİCİ

Ülkenin büyük bir problemi var. Yani iflas masasına veya konkordatoya gidenlere bakıyorsun, adamın aktifinde müthiş bir KDV var, devreden KDV. Adam hakikaten finans darboğazına girmiş. Evet, satamadığı için iade de yok. Şimdi bir çözüm kafamdan geçiyor. Ben bir İskoçyalı mühendisle konuşmuştum, “üç tane ev aldım” dedi, “niye aldın” dedim. Dedi ki, “bunların taksitlerini gelir vergisi matrahından düşüyorum”. Yani ilginç bir konu. Bu Gelir Vergisi Yasasını bu şekilde getirip, bu pazarı açmak lazım. Bu konunun bu şekilde çözülmesi lazım.

BAŞKAN BAYRAM TURANÇIFTÇİ

Şimdi biraz geç kaldığımızı düşünüyorum. Toplantıyı burada bitirelim. Gelecek ay da bu tür sorunları kaldığı yerden çözülmeye veya dinlemeye devam edelim. Hepinize bu saate kaldığımız için çok çok teşekkür ederiz. Plaketi vermek üzere sayın Mehmet Nadi ABBASOĞLU bey buyurun. Özellikle bu saate kadar kalan herkese çok çok teşekkür ederiz.